

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня

магістр

(назва освітнього ступеня)

на тему: **«Управління джерелами формування фінансових ресурсів підприємства (на прикладі ТОВ «МакБуд»)»**

Виконав(ла): студент(ка) 6 курсу, групи ПФМ-61
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа

та страхування

(шифр і назва спеціальності)

_____ Скалецька М.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник _____ Константюк Н.І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Нормоконтроль _____ Химич І.Г.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри _____ Панухник О.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Рецензент _____ Якимішин Л.Я.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет Економіки та менеджменту
(повна назва факультету)

Кафедра Економіки та фінансів
(повна назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

(підпис)

«   »

Панухник О.В.
(прізвище та ініціали)
2020 р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ**

на здобуття освітнього ступеня магістр
(назва освітнього ступеня)

за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(шифр і назва спеціальності)

студенту Скалецькій Марії Василівні
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Управління джерелами формування фінансових ресурсів
підприємства (на прикладі ТОВ «МакБуд»)

Керівник роботи Константюк Наталія Іванівна, к.е.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені наказом ректора від «26» червня 2020 р. № 4/7-455

2. Термін подання студентом завершеної роботи «14» грудня 2020 р.

3. Вихідні дані до роботи Фінансова звітність ТОВ «МакБуд»,
статистична звітність, результати самостійних авторських досліджень ринку, фахові
наукові публікації, матеріали конференцій тощо

4. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Теоретико-методичні аспекти управління фінансовими ресурсами підприємства

2. Аналіз фінансових ресурсів та фінансового стану ТОВ «МакБуд»

2. Підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами та оптимізація їхньої
структури на прикладі ТОВ «МакБуд»

4. Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень, слайдів)

Рис. 1.1. Система управління фінансовими ресурсами підприємств

Рис. 1.2. Модель побудови системи керування фінансовими ресурсами

Рис. 2.1. Організаційна структура ТОВ «МакБуд»

Рис. 2.2. Динаміка показників оцінки майнового стану ТОВ «МакБуд» за період 2015-

2019 рр. Рис. 2.3. Структура фінансових ресурсів ТОВ «МакБуд» за 2015-2019рр.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях	Радинський С.В., к.е.н., доцент Стручок В.С., ст. викладач	05.10.2020 р.	

7. Дата видачі завдання « 28 » вересня 2020 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір і затвердження теми кваліфікаційної роботи	08.06.2020 р.- 25.06.2020 р.	
2	Робота над планом, затвердження плану	26.06.2020 р.- 24.07.2020 р.	
3	Пошук і підбір літератури, відповідно до затвердженого плану	28.09.2020 р.- 11.10.2020 р.	
4	Робота над першим (теоретичним) розділом	12.10.2020 р.- 25.10.2020 р.	
5	Робота над другим (аналітичним) розділом	26.10.2020 р. - 08.11.2020 р.	
6	Робота над третім (проектно-рекомендаційним) розділом	09.11.2020 р. - 29.11.2020 р.	
7	Робота над розділом «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях» Підписання розділу в консультантів	30.11.2020 р.- 06.12. 2020 р.	
8	Проходження нормоконтролю	07.12.2020р. 08.12.2020 р.	
9	Підготовка керівником відгуку та отримання зовнішньої рецензії	09.12.2020 р. - 10.12.2020 р.	
10	Попередній захист кваліфікаційної роботи	11.12.2020 р. 12.12.2020 р.	
11	Робота ЕК. Захист кваліфікаційної роботи	21.12.2020 р.- 23.12.2020 р.	

Студент _____
(підпис)

Скалецька М. В.
_____
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис)

Константюк Н. І.
_____
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Скалецька М. В. «Управління джерелами формування фінансових ресурсів підприємства (на прикладі ТОВ «МакБуд»)» – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – ТНТУ ім. І. Пулюя. – Тернопіль, 2020.

Об'єкт дослідження – управління джерелами формування фінансових ресурсів досліджуваного підприємства.

Метою виконання кваліфікаційної роботи магістра є обґрунтування теоретичних засад і розробка методичного інструментарію з управління джерелами формування фінансових ресурсів підприємства.

Методи дослідження. Під час виконання кваліфікаційної роботи було застосовано загальнонаукові методи абстракції, аналізу та синтезу, порівняння; економіко-статистичні методи збору й обробки інформації: вибірковий, середніх величин, відносних величин; економіко-математичні методи, метод експертних оцінок, метод імітаційного моделювання.

У кваліфікаційній роботі магістра розглянуто теоретико-методичні аспекти управління фінансовими ресурсами підприємства. Здійснено аналіз фінансових ресурсів ТОВ «МакБуд» та оцінку їхньої структури. Проведено оцінювання фінансового стану та прибутковості товариства. Подано практичні рекомендації щодо підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами та оптимізації їхньої структури на досліджуваному товаристві. Здійснено прогнозування щодо розширення джерел фінансових ресурсів для масштабування фінансово-господарської діяльності ТОВ «МакБуд».

Ключові слова: фінансові ресурси, структура фінансових ресурсів, фінансова стійкість підприємства, фінансовий стан.

ANNOTATION

Skaletska M. – Management of enterprise finance resources formation sources (LLC «Makbud» as a case study). – Manuscript.

The research to obtaining the education degree «Master» in the specialty 072 «Finance, Banking and Insurance». – Ternopil Ivan Puluj National Technical University. – Ternopil, 2020.

The object of research is management of sources of financial resources formation at the researched enterprise.

The purpose of qualification work of the master is to substantiate the theoretical foundations and develop methodical tools for managing the sources of enterprise financial resources.

Research methods. There were used the general scientific methods of abstraction, analysis and synthesis, comparison were applied; economic and statistical methods of information collection and processing: sample, average values, relative values; economic and mathematical methods, the method of expert evaluations, the method of simulation.

The qualification work of the master considers the theoretical and methodical aspects of financial resources management at the enterprise. An analysis of the financial resources of LLC «Makbud» and an assessment of their structure was carried out. An assessment of the financial condition and profitability of the company was done. Practical recommendations for improving the efficiency of financial resources management and optimizing their structure in the studied company are given. Forecasts for the expansion of sources of financial resources for scaling the financial and economic activities of LLC «Makbud» were made.

Key words: financial resources, structure of financial resources, financial stability of the enterprise, financial condition.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА	10
1.1. Фінансові ресурси підприємства та джерела їх формування: теоретичні аспекти	10
1.2. Управління фінансовими ресурсами підприємства та його вплив на фінансовий стан підприємства.	13
1.3. Методичні аспекти аналізу фінансових ресурсів підприємства	20
Висновок до розділу 1	24
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ТА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «МАКБУД»	26
2.1. Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності ТОВ «МакБуд»	26
2.2. Аналіз та структура фінансових ресурсів досліджуваного підприємства	29
2.3. Оцінка фінансового стану та прибутковості ТОВ «МакБуд»	34
Висновок до розділу 2	44
РОЗДІЛ 3 ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ ЇХНЬОЇ СТРУКТУРИ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «МАКБУД»	46
3.1. Моделювання та прогнозування можливості розширення джерел фінансових ресурсів для масштабування фінансово-господарської діяльності ТОВ «МакБуд»	46
3.2. Оптимізація структури фінансових ресурсів досліджуваного підприємства	54
3.3. Підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «МакБуд»	61
Висновок до розділу 3	69
РОЗДІЛ 4 ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ	71
4.1. Організація служби охорони праці на підприємстві	71
4.2. Фінансування заходів з охорони праці на підприємстві	71
4.3. Забезпечення техногенної безпеки на об'єктах господарювання	72
Висновок до розділу 4	73
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77
ДОДАТКИ	86

ВСТУП

Актуальність теми. Фінансовим ресурсам у сучасних умовах господарювання надається надзвичайно важлива роль та значення. Процеси перетворення в економіці вплинули на механізм забезпечення фінансовими ресурсами виробничих підприємств. Це призвело до потреби наукового переосмислення та теоретичного підтвердження перебігів й шляхів пристосування цього механізму до сучасних умов господарювання.

Актуальність опрацювання вказаної теми та питання, підняті у кваліфікаційній роботі магістра, зумовлені тим, що сукупність фінансових можливостей, нагромаджених підприємством, передбачає напрями здійснення необхідних капітальних інвестицій, зростання сум оборотних засобів, погашення позик та кредиторської заборгованості, забезпечення соціальних потреб та ін.

Для проведення господарської діяльності підприємство має потребу в грошових надходженнях необхідного обсягу. Суб'єкти господарювання повинні передбачати чинники та напрями впливу на склад і сукупність грошових ресурсів, оскільки фінансова діяльність кожного господарюючого суб'єкта спрямовується на впорядкування надходження та ефективного використання фінансових ресурсів. Побудова оптимальної структури джерел фінансових ресурсів потрібна для покриття встановлених обсягів витрат і дотримання запланованого рівня надходжень коштів. Формування доходів, покриття витрат і одержання прибутку є основою фінансової діяльності господарюючого суб'єкта та здійснюється за рахунок грошових ресурсів, що перебувають у розпорядженні підприємства. Максимально нагромаджені розміри власних та позичених ресурсів не гарантують отримання найбільшого прибутку, оскільки при залученні ресурсів слід нести найменші витрати.

Інтенсивний розвиток національної економіки в умовах змін неможливий без удосконалення системи керування фінансовими ресурсами підприємств. Нестача фінансових ресурсів призводить до появи та росту зобов'язань перед контрагентами, інвесторами, працівниками, фінансово-кредитними установами, що згубно впливає на подальше функціонування підприємства та напрями розширення його потужностей. Тому питання керування джерелами формування фінансових ресурсів підприємства є доволі актуальним.

Різні аспекти управління фінансовими ресурсами постійно аналізують українські науковці та зарубіжні вчені. Відомі вітчизняні вчені П. Стецюк, М. Дем'яненко, П. Саблук, А. Чупіс О. Гудзь, та ін. зробили чималий внесок у вирішення фінансових проблем суб'єктів господарювання. Труднощі створення та використання фінансових ресурсів описують праці вчених: Н. О. Андрусак, О. Д. Василик, Н.А. Дехтяр, Д. С. Моляков, О. В. Єрмошкіна, І. О. Бланк, А. Г. Завгородній, Г. Г. Кірейцев, С. В. Мішина, В. М. Опарін, А. М. Поддєрьогін, О. Р. Романенко, П. І. Юхименко та ін

Мета і завдання дослідження. Метою виконання кваліфікаційної роботи магістра є обґрунтування теоретичних засад і розробка методичного інструментарію з управління джерелами формування фінансових ресурсів підприємства.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання:

- вивчити суть фінансових ресурсів підприємства та джерела їх утворення;
- обґрунтувати базові аспекти керування фінансовими ресурсами підприємства;
- дослідити напрями фінансово-господарської діяльності ТОВ «МакБуд»;
- провести аналіз стану та структури фінансових ресурсів ТОВ «МакБуд»;

- оцінити фінансовий стан та прибутковість досліджуваного підприємства;
- спрогнозувати варіанти розширення фінансових джерел ТОВ «МакБуд»;
- оптимізувати структуру фінансових ресурсів підприємства;
- намітити заходи ефективнішого використання фінансів підприємства.

Об’єкт дослідження – управління джерелами формування фінансових ресурсів досліджуваного підприємства.

Предмет дослідження – теоретичні засади та практичні аспекти управління джерелами формування фінансових ресурсів ТОВ «МакБуд».

Методи дослідження. Під час виконання кваліфікаційної роботи магістра було застосовано загальнонаукові методи абстракції, аналізу та синтезу, порівняння; економіко-статистичні методи збору й обробки інформації: вибіркового, середніх величин, відносних величин; економіко-математичні методи, метод експертних оцінок, метод імітаційного моделювання.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі акти України, періодичні та монографічні видання, вітчизняні та зарубіжні публікації з фінансів, фінансового аналізу та фінансового менеджменту, фінансова звітність будівельного підприємства ТОВ «МакБуд» за 2015-2019рр.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в наступному:

- спрогнозовано варіанти розширення фінансових джерел ТОВ «МакБуд»;
- подано практичні рекомендації щодо оптимізації структури фінансових ресурсів підприємства;
- змодельовано заходи ефективнішого використання фінансів на досліджуваному підприємстві.

Практичне значення одержаних результатів полягає у теоретичному обґрунтуванні й розробці практичних рекомендацій щодо ефективнішого управління джерелами формування фінансових ресурсів ТОВ «МакБуд».

Апробація результатів роботи та публікації. За результатами проведеного дослідження опубліковано тези доповіді для участі у IV Міжнародній науково-практичній конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах» (м. Тернопіль, 31 березня 2020 р.).

Структура та обсяг дослідження. Кваліфікаційна робота магістра складається із вступу, чотирьох розділів, висновків та пропозицій, додатків. Загальний обсяг магістерської роботи складає 86 сторінок. Список використаних джерел налічує 85 найменувань.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Фінансові ресурси підприємства та джерела їх формування: теоретичні аспекти

Незалежно від галузі діяльності, організаційної форми, правового статусу, значення фінансових ресурсів у сучасних умовах провадження діяльності є надзвичайно важливим. Ця важливість зумовлена здатністю фінансових ресурсів перетворюватись на матеріальні та нематеріальні, інформаційні, інтелектуальні, технічні, інноваційні та інші види. Саме достатність фінансових ресурсів гарантує фінансову стійкість і платоспроможність підприємства, стабілізацію обсягів виробництва та можливість його розширення. Тому оцінка фінансових ресурсів підприємства є важливою проблемою національної економіки, дослідженню якої присвячено багато праць науковців.

Вчені та дослідники не дійшли до спільної точки зору щодо теоретичних основ цього питання. Окремі дослідження П. Лайка, М. Мниха, О. Василика, К. Павлюка, А. Поддєрьогіна вказують, що фінансові ресурси – це усі грошові засоби у розпорядженні підприємств [7, 28, 69].

Інші науковці вважають, що фінансові ресурси – це грошові фонди та частка грошових коштів підприємства, що використовується у нефондовій формі [35].

Аранчій В. І., Бандурка О. М. зазначають, що фінансові ресурси компанії складаються з різних видів капіталу, що відображені у пасиві балансу: статутного, додаткового, резервного та ін. [1, 3].

Енциклопедичний словник містить визначення, що фінансові ресурси – це кошти, цінності, запаси, можливості, джерела коштів, доходів [61].

О. М. Бандурка разом із колективом авторів характеризують фінансові ресурси структурно [3]. Колектив авторів підсумовує, що фінансові ресурси –

це всі нагромаджені грошові кошти, що призначені для здійснення певних витрат.

На нашу думку найбільш повним є визначення авторів В. Глуценка, В. Новікова, М. Коробова, що «...фінансові ресурси підприємства – це усі кошти підприємства, нагромаджені під час розподілу та перерозподілу доходу та прибутку, зосереджені у цільових джерелах, здатні перетворюватися у матеріальну форму, чи призначені для понесення певних витрат щодо забезпечення розширеного відтворення»[10].

Романенко О. Р. фінансовими ресурсами називає грошові кошти акумульовані з різних джерел, що перебувають в господарському обігу і необхідні для покриття потреб [54].

Стасюк Л. С. вважає, що наведені вище характеристики відображають значення якісних ознак фінансових ресурсів на певний момент часу [62].

Розвідка наукових підходів щодо дефініції «фінансові ресурси» показала одночасно спільні та відмінні риси у визначеннях різних авторів . Оскільки існує багато підходів до розкриття змісту поняття «фінансові ресурси», різні автори пропонують різну класифікацію джерел формування фінансових ресурсів. Узагальнимо їх у додатку А.

Як показують узагальнені дані додатку А, у класифікації джерел формування фінансових ресурсів виділяють власні (підприємство користується і розпоряджається на правах власності) та залучені ресурси, якими суб'єкт господарювання користується і розпоряджається, але які не належать йому за правом власності [12].

З позицій керування фінансовими ресурсами автори у цій класифікації виокремлюють наступні групи джерел утворення ресурсів: власні, запозичені та залучені. За способом нагромадження джерел фінансових ресурсів окремі автори виділяють як зовнішні та внутрішні: внутрішні включають дохід від реалізації товарів (робіт та послуг), кошти від фінансової, інвестиційної діяльності, внески стейкхолдерів тощо; зовнішні охоплюють бюджетне фінансування, позики, кредиторську заборгованість, страхові відшкодування,

тощо [12]. Розглянута класифікація застосовується для аналізу, планування, прогнозування та управління фінансовими ресурсами суб'єкта господарювання [63].

Окремі науковці у своїх працях термін «фінансові ресурси підприємства» розглядають як близьке за значенням поняття економічних категорій «капітал підприємства», «фінансовий капітал», «активи підприємства».

Тому, можна підкреслити, що фінансові ресурси є засобами, які акумульовані підприємством для здійснення процесу розширеного відтворення шляхом перетворення їх у інші ресурси та для досягнення високого рівня рентабельності» [27, с. 612].

Вони є сукупністю коштів, якими розпоряджається підприємство та використовує їх для всебічного розвитку. У процесі господарювання підприємства реалізують товари та отримують за них кошти. Внаслідок утворюється основна частка фінансових ресурсів. Крім цього, підприємства мобілізують кошти на фінансовому ринку. Оскільки багато науковців вважають тотожними поняття «фінансові ресурси» та «капітал», як перетворена форма фінансових ресурсів, то є поширеною практика класифікації фінансових ресурсів за джерелами утворення капіталу [5].

Так, за джерелами формування ресурси є: власними (статутний, резервний, додатковий види капіталу, нерозподілений прибуток) та залучені (зобов'язання за різними термінами погашення).

Власними є кошти підприємств, що постійно перебувають в обігу та не встановлений їх кінцевий термін використання. Вони утворюються за рахунок активів підприємства після виконання зобов'язань. Залученими коштами вважають ресурси, що не належать підприємству, та утворюються шляхом акумуляції різної кредиторської заборгованості компанії. Позиченими є кошти, отримані підприємством на чітко визначений термін, на умовах платності та поверненості, які формуються за рахунок коротко- і довготермінових кредитів банків [27, с. 612].

Отже, вивчення наукових підходів до класифікації фінансових ресурсів компанії показало значну різноманітність у підходах щодо характеристики основних ознак групування та організації фінансових ресурсів підприємства як методичного підґрунтя для управління фінансовими ресурсами.

1.2. Управління фінансовими ресурсами підприємства та його вплив на фінансовий стан підприємства

Сфера управління фінансовими ресурсами будь-якого підприємства є основною складовою ефективного управління підприємством загалом. Зміни у цій сфері, зумовлені можливими порушеннями господарських угод, призводять до формування багаточисельних фінансових ризиків та можуть вплинути на стабільність розвитку суб'єкта господарювання. Порушення ритмічності та стабільності господарських процесів на підприємстві, збільшення фінансових витрат, зниження якості продукції, її конкурентоздатності та інші процеси є поширеними наслідками виникнення фінансових ризиків. Тому, з метою оптимального використання фінансових ресурсів слід підтримувати баланс росту розмірів фінансових ресурсів та забезпечення прибутковості виробництва і конкурентоздатності виготовленої продукції. Це сприятиме забезпеченню сталої платоспроможності підприємства.

Керування фінансовими ресурсами підприємств за визначенням О. Г. Малій, є основним чинником формування господарської діяльності підприємства, однією з важливих умов досягнення ефективної діяльності підприємства в сучасних умовах. Разом з тим, це процес, спрямований на покращення фінансового механізму підприємства, координування фінансових операцій, гарантування їх впорядкування та збалансування [33].

Поддерьогін А. М. визначає, що керування фінансовими ресурсами – це система принципів і методів розроблення та впровадження управлінських рішень, які пов'язані з формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів компанії [68].

І. О. Бланк стверджує, що керування спрямоване на забезпечення утворення достатнього розміру фінансових ресурсів у відповідності до задач розвитку компанії, забезпечення найбільш ефективного використання наявного розміру фінансових ресурсів за основними напрямками діяльності [73, с. 33].

Керування фінансовими ресурсами господарюючого суб'єкта здійснюється на етапах їх утворення, розподілу, використання і відтворення. Передбачає процеси утворення власних та залучених ресурсів як основних джерел фінансування основних та оборотних засобів підприємства, фінансової підтримки усіх видів діяльності для отримання прибутку, погашення різного виду зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами економічних відносин, забезпечення різнобічного розвитку підприємства та зростання його ринкової вартості, реалізації стратегічних і тактичних цілей підприємницької діяльності [5, с. 21].

Система керування фінансовими ресурсами включає частину сукупної системи керування підприємством, яка функціонує «для забезпечення нормальних умов утворення, застосування, покращення структури фінансових ресурсів під час господарської діяльності для максимізації добробуту засновників підприємства у теперішньому та майбутньому періодах» [4, с. 271].

Керування фінансовими ресурсами – складне системне завдання для підприємства, тому що поряд із платоспроможністю та рентабельністю слід забезпечувати також кругообіг фінансових ресурсів» [14, с. 38].

Системний підхід щодо управління фінансовими ресурсами визначається наступними складовими:

- роль – досягнення мети підприємства;
- функції – аналіз фінансових ресурсів, вибір варіантів, розробка плану втілення, здійснення контролю і моніторингу його виконання, встановлення та коригування відхилень тощо;

– потоки – фінансові та інформаційні між окремими елементами системи;

– побудова – загальна стратегія дії, у рамках якої визначають спільну роботу окремих складових системи [12, с. 13].

Основні складові системи управління фінансовими ресурсами підприємств розкрито на рис. 1.1.

Рисунок 1.1 Система управління фінансовими ресурсами підприємств [14]

Процес керування фінансовими ресурсами підприємств проектує:

– цілі та завдання менеджменту фінансових ресурсів;
– удосконалення методики оцінки ефективності використання фінансових ресурсів;

– розробку та оцінку напрямків оптимізації керування фінансовими ресурсами;

– розробка системи методів управління високоліквідними оборотними активами;

– створення загальної політики менеджменту фінансовими ресурсами [60].

Найбільш важливими завданнями менеджменту цієї сфери є попереджувальний пошук випадкових змін, пов'язаних із порушенням управлінських планів щодо фінансових ресурсів та затвердження заходів щодо виправлення виявлених недоліків.

Отже, процес керування фінансовими ресурсами включає формування системи збирання, оброблення та перетворення даних про стан факторів, що можуть значно впливати на утворення фінансових ресурсів. Насамперед, це має відношення до позик та кредитів, залучених підприємством.

Отже, процес керування фінансовими ресурсами суб'єкта господарювання є послідовністю управлінських дій, метою яких є визначення цілей, вибір форм та джерел залучення фінансових ресурсів й розробка різноманітних методів впливу та контролю для забезпечення поставлених цілей.

Основними управлінськими завданнями процесу керування є:

– забезпечення безперервних обсягів фінансових ресурсів у визначені терміни та за вигідними умовами;

– можливість підприємства нагромаджувати обсяги фінансових ресурсів у обсягах, достатніх для фінансування економічного розвитку.

Щоб досягнути ефективного управління фінансовими ресурсами слід науково обґрунтувати способи і методи їх формування, перерозподілу та використання. Це спричиняє важливість вибору мети й результатів обороту фінансових ресурсів, засобів, факторів, що впливають на зміну їх оборотності (рис. 1.2) [16, с. 11].

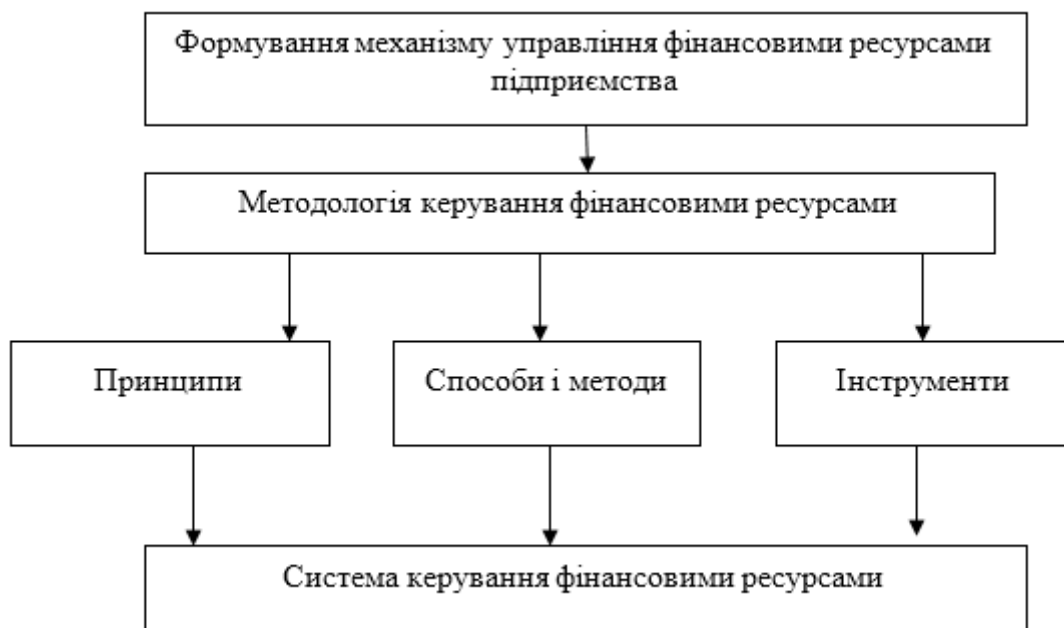

Рисунок 1.2. Модель побудови системи керування фінансовими ресурсами [16, с. 11].

Виконання окремого завдання керування фінансовими ресурсами залежить з однієї сторони від системи організації виконання рішень, а з іншої – від системи методів і способів, які застосовуються для прийняття управлінського рішення.

Процес керування фінансовими ресурсами підприємства можна вивчати через предмет, об'єкт, суб'єкти, цілі, принципи, методи. Регулювання фінансових потоків підприємства для забезпечення їх збалансованості, достатності, оптимальності є основним предметом управління фінансовими ресурсами. Головним завданням управління фінансовими ресурсами є забезпечення належного обсягу фінансування підприємства.

Об'єктами управління фінансовими ресурсами підприємства є:

- економічні відносини, що виникають між підприємствами та їх засновниками, державою, комерційними структурами, іншими підприємствами і фізичними особами;
- утворення, розподіл і використання виручки та прибутку;

- фінансові ресурси, джерела їх утворення, склад і структура;
- склад, структура і обіг капіталу;
- утворення та використання грошових коштів;
- система грошового обігу.

Об'єкти та суб'єкти керування фінансовими ресурсами підприємства є керованими та керуючими системами відповідно [68, с. 23].

Суб'єкти управління фінансами підприємства можуть бути побудовані різними способами в залежності від виду діяльності та розмірів підприємства. У великих компаніях створюється спеціальна служба, керована фінансовим директором, яка охоплює бухгалтерію і фінансовий відділ. На малих підприємствах роль фінансового директора виконує головний бухгалтер.

Через багатогранність фінансових ресурсів фірми, керування неможливо здійснювати без професійної організації цієї роботи. На багатьох фірмах у сучасних умовах фінансова робота поєднується з бухгалтерською в межах бухгалтерії. Але хороший бухгалтер не завжди може бути одночасно хорошим фінансистом.

Управління фінансовими ресурсами спрямовується на вирішення таких завдань: збереження позицій фірми в умовах конкуренції; недопущення банкрутства та фінансових невдач; примноження ринкової вартості фірми; досягнення темпів зростання економічного потенціалу фірми; ріст обсягів виробництва та реалізації; примноження прибутку; зниження витрат; забезпечення прибуткової діяльності тощо [9, с. 56].

У процесі формування фінансових ресурсів застосовують такі стратегії:

1. З метою розширення власної ринкової бази використовують виключно або частково власні кошти.
2. Для реалізації окремих ринкових проектів на ринках об'єднують фінансові ресурси фірм.

3. Залучають усі можливі джерела фінансування з метою формування та реалізації інноваційних програм.

4. Залучають спонсорські кошти великих фірм та перехресне фінансування [2].

З метою прийняття управлінських рішень щодо управління фінансовими ресурсами підприємства використовують традиційні та прогресивні методи.

До традиційних належать такі групи методів:

1. Методи збільшення власного капіталу підприємств:

- внески до статутного капіталу від засновників та акціонерів;
- одержання прибутку від господарської діяльності;
- одержання податкових пільг;
- одержання безповоротної фінансової допомоги.

2. Методи збільшення позичкового капіталу підприємств:

- одержання підприємством банківського кредиту;
- одержання підприємством товарного кредиту;
- одержання підприємством поворотної фінансової допомоги.

До прогресивних методів віднесені такі групи:

1. Метод збільшення власного капіталу підприємств:

- розміщення депозитарних розписок на міжнародних фінансових ринках;
- розміщення похідних цінних паперів на акції підприємства.

2. Методи збільшення позичкового капіталу підприємств:

– розміщення облігацій підприємств на національному та міжнародному ринках;

- застосування комерційного кредиту;
- кредитування за методом «репо».

3. Методи оптимізації структури активів підприємства:

- дисконтування дебіторської заборгованості підприємства;
- застосування товаророзпорядчих цінних паперів;

– одержання підприємством основних засобів у лізинг.

Вибраний метод залежить від особистих якостей, знань, умінь і досвіду керівника та виду завдання, яке необхідно виконати [4].

Основою системи керування фінансовими ресурсами суб'єкта господарювання є дві складових: керування створенням фінансових ресурсів та керування використанням фінансових ресурсів, або їх функціонуванням. Основні ознаки класифікації фінансових ресурсів підприємства з точки зору етапів та завдань процесу керування приведені в Додатку Б.

Таким чином, керування фінансовими ресурсами є доволі багатофакторним процесом, який має відмінності залежно від розміру підприємств, їх галузевої приналежності. Забезпечення ефективності роботи системи керування фінансовими ресурсами підприємства значною мірою залежить також від гнучкості реагування цієї системи на непередбачувані події. Окреме підприємство зазвичай має керуватися саме тим критерієм, який на певний момент його діяльності є найбільш доцільним.

1.3. Методичні аспекти аналізу фінансових ресурсів підприємства

На рівень ефективності керування фінансовими ресурсами впливає якість організації їх аналізу. Аналіз – метод вивчення економічних систем і забезпечувальна функціональна підсистема загальної системи управління [32, с. 91].

Аналіз фінансових ресурсів господарюючого суб'єкта – це система способів опрацювання, трансформації та використання інформації для забезпечення його конкурентоспроможності [52, с. 14].

Аналіз фінансових ресурсів компанії – один із основних елементів загальної системи керування підприємством, це сукупність способів опрацювання, перетворення та використання інформації для забезпечення його конкурентоспроможності.

Аналіз грошових ресурсів підприємства передбачає вирішення ряду завдань:

- 1) проведення загальної оцінки забезпеченості компанії фінансовими ресурсами;
- 2) встановлення оптимальних розмірів, складу і структури фінансових ресурсів суб'єкта господарювання;
- 3) аналіз ефективності використання і розміщення фінансових ресурсів підприємства;
- 4) підтвердження фінансової стратегії підприємства;
- 5) аналіз впливу чинників на процеси створення і витрачання фінансових ресурсів підприємства;
- 6) вивчення змін фінансового забезпечення підприємства та їх напрямків;
- 7) виявлення та мобілізація шляхів зростання ефективності керування фінансовими ресурсами компанії;
- 8) розробка проекту управлінського рішення для усунення виявлених недоліків та пошук резервів росту ефективності керування фінансовими ресурсами компанії [3].

Для забезпечення найбільшого ефекту, завдання аналізу повинні взаємоузгоджуватися.

Проведення аналізу фінансових ресурсів підприємства передбачає застосування наступних методів (табл.1.1) [39].

Таблиця 1.1.

Характеристика методів аналізу фінансових ресурсів підприємства

Група методів	Методи проведення аналізу фінансових ресурсів
класичні методи проведення оцінки фінансово-господарської діяльності	арифметичних різниць, ланцюгових підстановок, балансовий, відсоткових чисел, диференціальний, логарифмічний, інтегральний, простих і складних відсотків, дисконтування
методи економічної статистики	групування, середніх і відносних величин, індексний, графічний, методи обробки показників у динаміці
методи математичної статистики вивчення зв'язків	кореляційний, регресивний, дискримінантний, дисперсійний, факторний, коваріаційний аналіз
економетричні методи	матричні, теорії міжгалузевого балансу

Зарубіжні компанії для оцінки фінансових ресурсів діяльності підприємства використовують модель Дюпона. Ця модель показує факторну залежність основних елементів фінансової звітності підприємства. Модель Дюпона розкриває вплив рентабельності продажу, оборотності активів та коефіцієнта фінансового важеля на прибутковість власного капіталу підприємства. Зазначені фактори узагальнюють усі фінансові ресурси роботи компанії на окремий момент та у порівнянні. Зокрема відбувається узагальнення звіту про фінансові результати підприємства, активу та пасиву балансу [56].

Кожен із зазначених показників має самостійне значення та вагу, яка характеризує його частку у формуванні фінансових ресурсів підприємства в цілому. Тому слід оцінювати показники не кожен зокрема, а системно, бо кожен з них не зможе в цілому охарактеризувати фінансовий стан підприємства.

Щоб ефективно оцінити керування фінансовими ресурсами підприємства, слід сформувати систему фінансових коефіцієнтів. Слід обрати головні коефіцієнти, що включені до складу розглянутих підсистем. Це дозволить більш повно дослідити ефективність процесів формування, розміщення та використання фінансових ресурсів підприємства та дасть можливість вчасно реагувати на зміни їх розвитку.

Аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами включає оцінку фінансової стійкості підприємства, ліквідності, ділової активності, рентабельності за рядом основних показників (Додаток В). Застосування наукових складових організації економічного аналізу передбачає його широку функціональність відповідно до потреб користувачів. Розробка системи показників оцінювання фінансового стану передбачає відбір необхідних груп фінансових показників, додавання їх до відповідної групи, пояснення методики їх оцінки та розрахунку.

Науковці для оцінки фінансових ресурсів господарюючого суб'єкта застосовують такі групи показників (див.табл.1.2) [35].

Система показників оцінки фінансових ресурсів підприємства

Підсистема показників	Коротка характеристика підсистеми	Показники, що розраховуються
Показники майнового стану	Вказують на стан та ефективність формування майна підприємства, в основному виробничих активів	-загальна вартість майна підприємства; -вартість необоротних засобів (активів); -вартість оборотних активів; -коефіцієнт зносу основних засобів; - коефіцієнт придатності основних засобів
Показники ліквідності	Характеризують здатність підприємства швидко продати активи й оплатити свої зобов'язання.	-абсолютної, уточненої, загальної ліквідності; поточної заборгованості
Показники фінансової стійкості	Відображають здатність підприємства гасити довгострокову заборгованість	-коефіцієнт автономії; -коефіцієнт фінансової залежності; -коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел; -коефіцієнт співвідношення позикового і власного капіталу
Показники ділової активності	Дозволяють оцінити, наскільки ефективно підприємство використовує свої засоби	-коефіцієнти оборотності активів, дебіторської та кредиторської заборгованості, оборотних коштів, запасів -тривалість одного обороту активів, дебіторської та кредиторської заборгованості, оборотних коштів, запасів; -тривалість операційного та фінансового циклів.
Показники рентабельності	показують, наскільки прибуткова діяльність підприємства	-рентабельність загального капіталу; -рентабельність власного капіталу

Необхідність розрахунку показників ліквідності має особливо важливе значення при економічній нестабільності. Ліквідність відповідає на запитання, чи достатньо у підприємства коштів, необхідних для покриття його поточної заборгованості. Також ліквідність розраховують, коли слід перевірити, чи здатне підприємство вчасно розрахуватися з боргами, тобто чи підприємство спроможне погасити борги наявними засобами.

Аналіз ділової активності суб'єкта господарювання, дозволяє розрахувати, наскільки ефективно ним використовуються кошти в процесі провадження господарської діяльності.

Рентабельність – це відносний показник прибутковості, який визначається через здатність підприємства формувати прибуток для його власників. Високий рівень рентабельності свідчить про можливість підприємства забезпечувати досягнення інтересів учасників, більш високу захищеність кредиторів.

Крім зазначених показників оцінювати ефективність використання фінансових ресурсів, можна за допомогою методик прогнозування банкрутства. Їх зміст полягає у розрахунку коефіцієнта ймовірності банкрутства підприємства та використання шкали визначення ймовірності банкрутства.

Кожне підприємство індивідуально обирає методи, які бажає включити до зазначеної системи. Це залежить від стратегічних планів підприємства, стадії життєвого циклу й тактичних цілей.

Можна підсумувати, що головним під час аналізу фінансового стану компанії є вивчення фінансових ресурсів та дослідження якості й ефективності керування даним процесом за допомогою обраної тактики на підприємстві.

Висновок до розділу 1

Нагромадження та використання фінансових ресурсів має важливе значення у процесі життєдіяльності та розвитку підприємства. У процесі дослідження виявлено, що категорії «фінансові ресурси» та «капітал» мають одну й ту ж саму економічну природу – грошові кошти. Запропоновано дефініцію фінансових ресурсів – це сукупність надходжень та грошових засобів за певний період часу, які направляються на здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства, необхідних для його всебічного розвитку, для формування суб'єктами господарювання основних та оборотних активів і провадження діяльності з метою одержання прибутку.

Підтверджено, що керування фінансовими ресурсами є частиною керування підприємством та одночасно однією з функцій фінансового

менеджменту, зокрема складовою елементів керованої системи, тобто об'єкта управління, куди також входять джерела утворення ресурсів та фінансові відносини.

Основною ланкою в системі керування фінансовими ресурсами підприємства є оперативний контроль за виконанням плану, оскільки він відображає стан надходження залучених та нагромадження власних фінансових ресурсів. Виявлено, що керування фінансовими ресурсами є доволі багатофакторним процесом, який різниться залежно від розміру підприємств, їх галузевої приналежності. Ефективність існування системи керування фінансовими ресурсами великою мірою залежить також від швидкості реагування цієї системи на непередбачувані події.

Досліджено, що аналіз фінансових ресурсів компанії дозволяє виявити перспективи досягнення стратегічних цілей та розвитку компанії. Це передбачає виявлення і вирішення проблем щодо покращення складу та структури фінансування, джерел утворення і ефективності використання фінансових ресурсів та інших моментів фінансово-господарської діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ТА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «МАКБУД»

2.1. Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності ТОВ «МакБуд»

Об'єктом дослідження виступає будівельна компанія ТОВ «МакБуд», що розташована за адресою: 46008, Тернопільська обл., місто Тернопіль, вулиця Князя Острозького, будинок 47А. ТОВ «МакБуд» працює на ринку більше 20-ти років. Засновників юридичної особи представлено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Засновники ТОВ «МакБуд»

Засновник	Розмір внеску до статутного фонду, грн	Частка, %
Шигінська Вікторія Володимирівна	1 600 000,00	45,7143%;
Зубик Роман Миколайович	400 000,00	11,4286%;
Кунців Олександр Юрійович	1 500 000,00	42,8571%.

Будівельна компанія ТОВ «МакБуд» у своєму складі налічує три ділянки: будівельна ділянка, монтажна ділянка та ділянка з проведення оздоблювальних робіт. Монтажна ділянка налічує дві бригади та дві ланки монтажників. Вони монтують збірні залізобетонні вироби. Ділянка з проведення оздоблювальних робіт охоплює п'ять бригад: бригада теслярів, бригада штукатурів та три бригади малярів.

Окрім цього до складу досліджуваного підприємства входить ділянка відділу головного механіка (ВГМ). Вона включає дві бригади слюсарів та бригаду водіїв.

На ТОВ «МакБуд» також є склад, столярний цех, ремонтна майстерня. Підприємство володіє виробничими корпусами, які пристосовані до умов будівельного процесу, є внутрішні транспортні комунікації.

Середньооблікова чисельність працівників ТОВ «МакБуд» у 2019 році склала 43 осіб, у тому числі 39 осіб робітників.

«Компанія «Макбуд» здійснює всі види робіт від початку будівництва: огороження та облаштування будмайданчика, розгортання будівельного містечка та прокладання тимчасових мереж, аж до здачі об'єкта «під ключ» [43].

Основними видами діяльності ТОВ «МакБуд» згідно статуту є:

41.20 Будівництво житлових і нежитлових будівель (основний);

16.23 Виробництво інших дерев'яних будівельних конструкцій і столярних виробів;

46.19 Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту;

46.73 Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням.

Також на підприємстві є ліцензія на будівництво будівель, споруд 1 і 2 рівнів відповідальності за державними стандартами [43].

На допоміжних виробництвах фірма займається виробництвом такої продукції і послуг:

- виготовлення металевих конструкцій будь-якого ступеня складності;
- виготовлення товарного бетону та газобетонних блоків;
- виготовлення дерев'яних вікон з клеєного тришарового бруса будь-яких порід дерева;
- виготовлення шпонованих виробів, дерев'яних дверей та широкого асортименту інших столярних виробів.
- виготовлення дерев'яних побутових та протипожежних дверей.

Досліджуване підприємство володіє вакуумними сушильними камерами та великими складськими територіям. Завдяки цьому ТОВ «МакБуд» реалізує суху обрізну дошку та клеєний брус із різних порід дерев. Додатково суб'єкт господарювання здійснює послуги з перевантаження та складування та різних вантажів у м. Тернопіль [43].

Зазначену продукцію та роботи ТОВ «МакБуд» реалізує індивідуальним покупцям та юридичним особам. Підприємством сформована база постійних клієнтів.

За досліджуваний період в експлуатацію здано наступні об'єкти: житловий будинок з приміщеннями громадського і торгового призначення, підземним паркінгом по вул. Шпитальній, 6, житловий будинок на 44 квартири по вул. Шпитальній, 7а, торгово-офісний комплекс, багатоквартирний житловий будинок по вул. Шпитальна, 12 та ін. Наступним на черзі є житловий комплекс ЖК Щастя, що за адресою м. Тернопіль, вул. Тарнавського, 7 [43].

ТОВ «МакБуд» має всі ознаки юридичної особи: майно, що належить за правом власності, самостійно складає баланс, має відкриті рахунки в установах банків, печатку, фірмові бланки та інші реквізити.

Організаційна структура досліджуваного підприємства представлена на рисунку 2.1.

Рисунок 2.1. Організаційна структура ТОВ «МакБуд» [43].

Вищим органом управління підприємством є загальні збори учасників. Збори учасників призначають генерального директора. Він організовує роботу, укладає договори, виконує представницькі функції, підписує розпорядчі документи, відкриває поточні рахунки у банках, здійснює кадрові питання.

Досліджуване підприємство безпосередньо підпорядковується директору підприємства, якого призначає генеральний директор. За відсутності директора підприємства, його функції покладаються на відповідного комерційного директора, а за його відсутності на головного бухгалтера. Головний бухгалтер підпорядковується директору [43].

ТОВ «МакБуд» має відносини з аналогічними за профілем підприємствами Європи та Азії (концерн «Sika» (Швейцарія), «Marelli» (Італія), «Isomat» (Греція)) та ін. Усі види робіт на ТОВ «МакБуд» оформляються відповідною проектно-кошторисною документацією.

Фірма оснащена сучасним обладнанням та постійно освоює нові передові технології будівництва монолітних каркасів, швидко і якісно виконує роботи з вкладання залізобетонного моноліту. Кадрове, технічне та технологічне обладнання дозволяє виконувати роботи будь-якої складності із забезпеченням їх високої якості в найкоротші терміни.

2.2. Аналіз та структура фінансових ресурсів досліджуваного підприємства

Проведення аналізу фінансових ресурсів ТОВ «МакБуд» включає аналіз структури фінансових ресурсів, як джерел утворення майна підприємства та аналіз майнової структури. Фінансові ресурси ТОВ «МакБуд» представлені у речовій формі через сформовані активи. Детально оцінити фінансові ресурси дозволить баланс підприємства. Для аналізу застосовують вертикальний і горизонтальний методи оцінки та метод фінансових коефіцієнтів.

Для оцінки активів у динаміці, проведемо їх горизонтальний та

вертикальний аналіз за 2015 – 2019 роки (Додаток Г).

За період з 2015 по 2019 роки спостерігається щорічне зростання вартості активів ТОВ «МакБуд». Це свідчить про розширення виробничої діяльності та є позитивним моментом. У 2019 році вартість активів підприємства зросла на 23975,9 тис.грн. Це свідчить про розширення фінансової активності та загалом є позитивною рисою діяльності досліджуваного підприємства.

На кінець 2018 року вартість запасів підприємства складала в абсолютному значенні 5227 тис. грн. За звітний 2019 рік їх обсяги зменшились на 1985,8 тис.грн., і на кінець 2019 року досягли у сумі 3241,2 тис.грн. Збільшення вартості запасів може бути як позитивним так і негативним явищем. Позитивний характер можна вбачати лише тоді, коли не відбувалося зниження оборотності запасів, в іншому випадку це є негативним явищем.

Статті «Гроші та їх еквіваленти» та «Інші необоротні активи» впродовж досліджуваного періоду займають найменшу частку у складі сукупних активів. Структура активів з низькою вагою грошових коштів свідчить про проблеми у маркетинговій політиці підприємства та не грошовий характер розрахунків.

Стаття «Дебіторська заборгованість» у 2019 році склала найбільшу частку у складі оборотних активів досліджуваного підприємства. На кінець 2019 року спостерігається збільшення абсолютного значення на 21910,1 тис. грн., зростання розміру даної статті свідчить про погіршення швидкості розрахунків та стану платіжної дисципліни підприємства з покупцями та іншими дебіторами.

Щоб одержати більш повний аналіз активів ТОВ «МакБуд» слід також вивчити стан основних засобів. Для цього розрахуємо коефіцієнти оцінки майнового стану компанії (табл. 2.2).

Розрахований показник зношення основних засобів за три звітних періоди постійно зростає. Початкова вартість основних засобів за цей же

період стабільно зменшувалась. Це призвело до того, що рівень зростання зносу на кінець 2019 року склав 0,09. Це свідчить про погіршення технічного стану основних засобів. Негативний момент виникає, коли значення коефіцієнту зносу є більше ніж 0,5.

Процес оновлення основних засобів сприяє високоефективному виробництву. Темпи оновлення основних засобів впливають на коефіцієнт вибуття основних засобів: чим ближче коефіцієнт вибуття основних засобів наближається до коефіцієнту оновлення, тим нижче є рівень зносу засобів і кращим технічний стан.

Таблиця 2.2

**Показники оцінки майнового стану ТОВ «МакБуд»
за 2015 – 2019 роки**

Актив	2015	2016	2017	2018	2019	Відхилення			
						2017-2016	2018-2017	2018-2018	2019-2018
Частка основних засобів в активах	0,023	0,022	0,061	0,024	0,015	-0,001	0,039	-0,037	-0,009
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,47	0,55	0,21	0,29	0,38	0,08	-0,34	0,08	0,09
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,00	0,01	0,04	0,03	0,02	0,01	0,03	-0,01	-0,01
Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,03	0,02	0,01	0,01	0,02	-0,01	-0,01	0	0,01

На досліджуваному підприємстві на кінець 2019 року коефіцієнт оновлення зменшився на 0,01, а коефіцієнт вибуття збільшився на 0,01. За період 2018 року відбулися такі зміни: коефіцієнт оновлення збільшився на 0,03, а коефіцієнт вибуття, відповідно, зменшився на 0,01.

Щоб підвищити ефективність використання основних засобів слід своєчасно здійснювати заміну і модернізацію морально та фізично застарілого обладнання, використовувати нові види будівельного обладнання, яке забезпечуватиме високу досконалість та економічність технологічних процесів.

Графік динаміки показників оцінки майнового стану ТОВ «МакБуд» демонструє негативну тенденцію росту, протягом 2018-2019 років коефіцієнту зносу основних засобів, а також зменшення частки основних засобів в активах станом на 2018 рік та її зменшення у 2019 році (рис. 2.2).

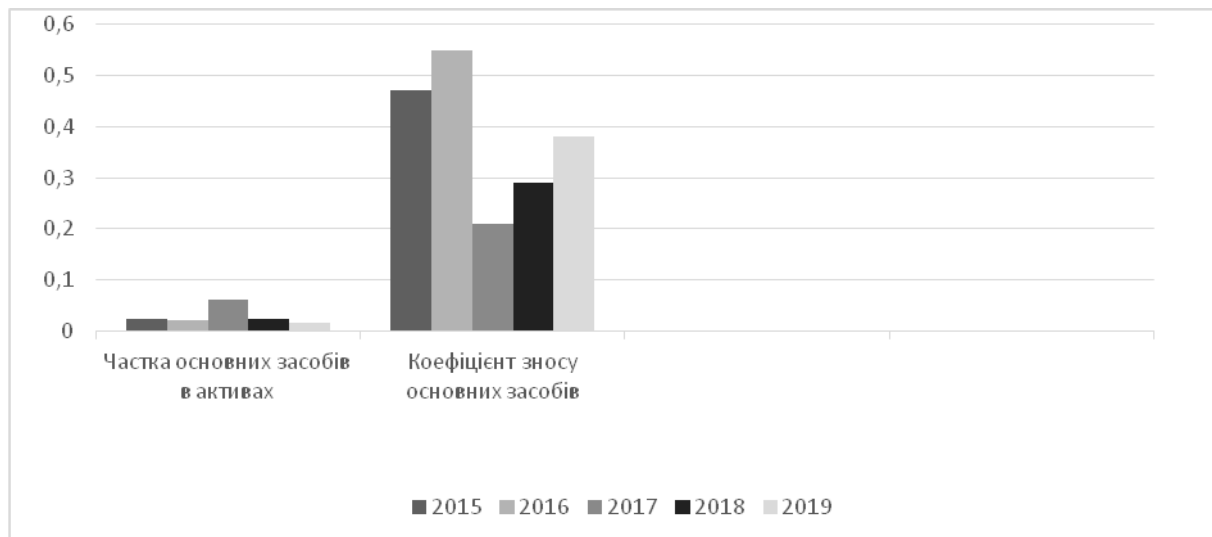

Рисунок 2.2. Динаміка показників оцінки майнового стану ТОВ «МакБуд» за період 2015-2019 рр.

Загальну структуру активів дозволить оцінити коефіцієнт співвідношення оборотних та необоротних активів (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Результат розрахунку коефіцієнта співвідношення оборотних та необоротних активів ТОВ «МакБуд» за 2015 – 2019 роки

Актив	2015	2016	2017	2018	2019	Відхилення			
						2017-2016	2018-2017	2018-2018	2019-2018
Співвідношення оборотних і необоротних активів	30,1	27,4	12,6	13,0	34,0	-2,7	-14,8	0,4	21

У таблиці відображено тенденції зміни коефіцієнту співвідношення оборотних і необоротних активів протягом 2015-2019 років. Зростання валюти балансу «МакБуд» пов'язане як із ростом оборотних активів так і з зростанням необоротних активів у 2019 році.

Зростання у сумі необоротних активів з одного боку можна вважати позитивною тенденцією діяльності підприємства. З іншого боку це зростання свідчить про втрату фінансових ресурсів у зв'язку із фізичним і моральним зносом або про заморожування фінансових ресурсів у основних засобах. В кінцевому результаті це підвищує ризик неліквідності підприємства. Зростання частки активів підприємства за рахунок зростання частки оборотних активів може вказувати на створення надлишкових виробничих запасів.

Як висновок можна сказати, що у структурі активів ТОВ «МакБуд» станом на кінець 2019 року відбулися позитивні зміни, внаслідок яких активи підприємства збільшились на 23945,9 тис. грн.

Для ґрунтовної оцінки фінансових ресурсів досліджуваного підприємства доцільно здійснити аналіз його пасивів. Цей аналіз проводиться з метою оцінки руху фінансових ресурсів, забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства і підвищення на цій основі оборотності активів і капіталу.

Оцінка пасиву балансу ТОВ «МакБуд» дозволить оцінити зміни у структурі власних і залучених коштів, розміри залучених в оборот підприємства довгострокових і короткострокових позикових засобів. Результати аналізу пасиву балансу приведені у Додатку Д.

Структуру фінансових ресурсів ТОВ «МакБуд» відобразимо на рисунку 2.2, для наочної оцінки.

Оцінка фінансових ресурсів досліджуваного підприємства свідчить про щорічне зростання вартості власного капіталу. В основному, таке зростання відбувається за рахунок росту чистого прибутку ТОВ «МакБуд» та погашення сум неоплаченого капіталу учасниками. Стаття «Довгострокові зобов'язання» за весь досліджуваний період має тенденції до зростання. В основному такі тенденції свідчать про те, що підприємство здійснює інвестиційну діяльність. Щорічне зростання поточних зобов'язань підриває фінансову стійкість ТОВ «МакБуд» та робить його залежним від кредиторів.

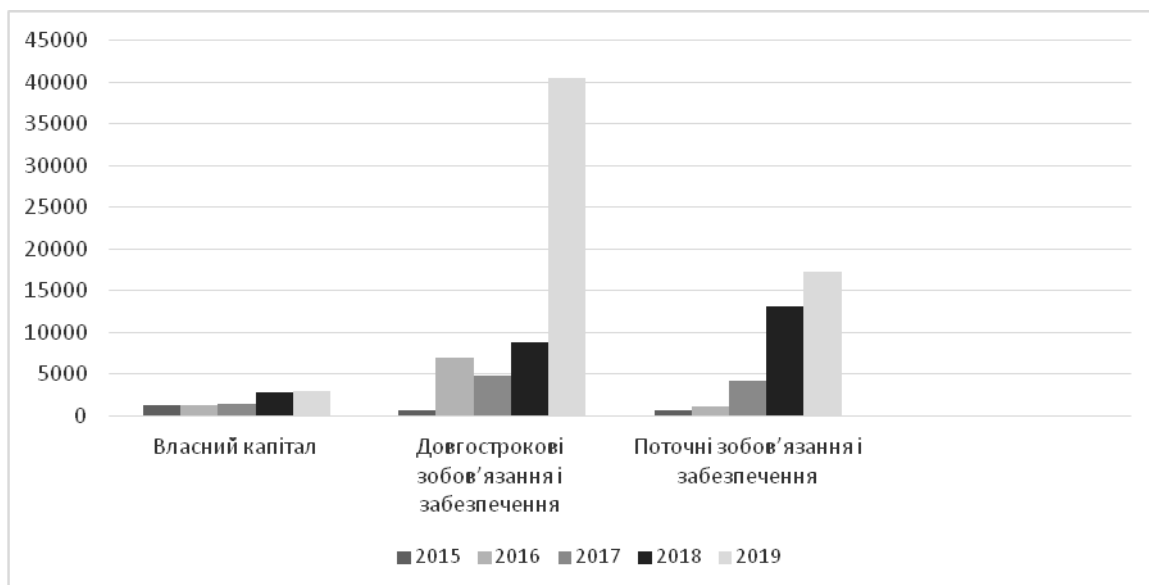

Рисунок 2.3. Структура фінансових ресурсів ТОВ «МакБуд» за 2015-2019рр.

Найбільшу частку у поточних зобов'язаннях ТОВ «МакБуд» складає кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги. Негативним явищем є зростання невиконаних з оплати праці, що потребує більш детальної оцінки.

У цілому розмір поточних зобов'язань збільшився у 2019 р. порівняно з 2018 р. на 8617,7 тис. грн. Насамперед це пов'язано з погіршенням платіжної дисципліни.

Отже, проведений аналіз свідчить, що структура фінансових ресурсів ТОВ «МакБуд» за звітний рік була задовільною, незважаючи на наявність значної дебіторської заборгованості.

2.3. Оцінка фінансового стану та прибутковості ТОВ «МакБуд»

Оцінка фінансового стану підприємства характеризується фінансовими ресурсами, необхідними для задовільної роботи підприємства, їх розміщенням, ефективністю використання, платоспроможністю, фінансовою стійкістю та взаємовідносинами з контрагентами.

Ресурси, вкладені в діяльність підприємства, повинні приносити додаткові ресурси у формі виручки. Отриманий прибуток забезпечує

незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Зазначене характеризує фінансову стійкість, як економічну категорію та передбачає, що аналіз фінансової стійкості дозволяє визначити фінансові можливості підприємства на відповідну перспективу.

Основні показники фінансової стійкості розраховано у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4.

Показники фінансової стійкості ТОВ «МакБуд» за 2015-2019рр.

№ з/п	Показники	Алгоритм розрахунку	2015	2016	2017	2018	2019	Нормативне значення
1	Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	Власний капітал / Валюта балансу	0,13	0,12	0,11	0,04	0,03	0,5
2	Коефіцієнт фінансової залежності	Валюта балансу / Власний капітал	7,62	7,75	8,97	21,59	29,9	2
3	Коефіцієнт фінансового ризику (фінансового левериджу)	Поточні зобов'язання підприємства / Валюта балансу	0,11	0,4	0,54	0,29	0,11	0,5
4	Власний оборотний капітал	Власний капітал - Необоротні активи	918,0	960,4	975,1	1093,3	-3230	
5	Коефіцієнт маневрування власного капіталу	Власний оборотний капітал / Валюта балансу	0,09	0,09	0,03	0,01	-0,04	≥0,1
6	Коефіцієнт покриття (платоспроможності)	Власний капітал / Зобов'язання підприємства	1,12	0,31	0,2	0,15	0,03	1
7	Коефіцієнт фінансової стійкості	Власний капітал + Довгострокові зобов'язання / Валюта балансу	0,88	0,59	0,45	0,7	0,89	1

Показник автономії вказує, яка частка активів компанії сформована за рахунок власних засобів та оцінює залежність підприємства від позиченого капіталу. Станом на кінець 2015 року 13% активів ТОВ «МакБуд» було сформовано власними коштами, а вже у 2016 році цей показник знизився та склав 12%. За решту досліджуваного періоду (2017-2019рр.) цей показник є нижчим від нормативного, одночасно відбувається його зменшення. Такі тенденції свідчать про зростання фінансової залежності компанії від зовнішніх джерел фінансування.

За весь досліджуваний період показник фінансової залежності є вищим від нормативного значення. Одночасно спостерігаємо його зростання. Це

означає ріст частки позичених коштів у фінансуванні підприємства, відповідно підприємство набуває фінансової залежності.

За коефіцієнтом фінансового левериджу здійснюють найбільш загальну оцінку фінансової стійкості. На ТОВ «МакБуд» лише у 2017р. показник набуває найвищого значення та є наближеним до нормативного значення. Тобто зазначеного року існує більший ризик структури капіталу. У решті досліджуваних років фінансовий ризик для підприємства знижується, оскільки коефіцієнт є нижчим від нормативного значення.

Власні оборотні кошти підприємства відображають достатньо стійку частину оборотних коштів. Чим він більший, тим стабільнішою є діяльність компанії. На ТОВ «МакБуд» зазначений показник присутній у 2015-2018 роки. Спостерігається його ріст, який є позитивним. Це характеризує здатність підприємства не лише погашати поточні зобов'язання, але володіти фінансами для зрозширення обсягів своєї діяльності. На кінець 2019 року показник набуває від'ємного значення.

Зростання значення коефіцієнта маневрування свідчить про кращий фінансовий стан. Це пояснюється створенням кращих можливостей фінансового забезпечення різних видів діяльності, проведення розрахунків з кредиторами. За період 2015-2019рр. значення коефіцієнта не відповідає нормативу.

На ТОВ «МакБуд» коефіцієнт покриття протягом 2015 р. відповідав нормативному значенню. Це свідчить, що підприємство покривало власні борги за рахунок капіталу. У решті періодів показник має негативну динаміку до зниження і не сягає нормативного значення.

Отже, ТОВ «МакБуд» у 2015-2019 рр. має нестійке фінансове становище. Окремі показники мають тенденції до зниження та не відповідають нормативним значенням. Підприємство перебуває у великій залежності від джерел зовнішнього фінансування, однак це пов'язано з інвестиціями у будівництво житлових будинків.

Міру забезпечення запасів джерелами утворення грошового капіталу оцінює розрахунок абсолютних значень фінансової стійкості. Порівняння розміру запасів підприємства із джерелами їх формування дозволяє визначити тип фінансової стійкості (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

**Абсолютні показники оцінювання фінансової стійкості
(визначення типу фінансового стану підприємства) за 2015-2019рр.**

Показники	2015	2016	2017	2018	2019
1. Загальна величина запасів	582,8	1474,1	2216,6	5227,0	3241,2
2. Наявність власних джерел формування запасів (власні кошти)	918,0	960,4	975,1	1093,3	-3230
3. Наявність власних і довгострокових позикових джерел формування запасів Власні кошти + Довгострокові зобов'язання	8203,2	6094,4	11607,4	43394,6	75958,2
4. Загальна величина основних джерел формування запасів Власні кошти + Довгострокові зобов'язання + Короткострокові зобов'язання	9283,8	10259,3	25522,8	61628,4	85574,3
5. Надлишок або нестача власних джерел формування запасів (ряд. 2 – ряд. 1)	335,2	-513,7	-1241,5	-4133,7	-6472,0
6. Надлишок або нестача власних і довгострокових джерел формування запасів (ряд. 3 – ряд. 1)	7620,4	4620,3	9390,8	38167,6	72714,0
7. Надлишок або нестача загальної величини основних джерел формування запасів (ряд. 4 – ряд. 1)	8701,0	8785,2	23306,2	56401,4	8233,1
8. Трьох компонентний показник типу фінансової стійкості	(1; 1; 1) абсолютна фінансова стійкість	(0; 1; 1) нормальна фінансова стійкість	(0; 1; 1) нормальна фінансова стійкість	(0; 1; 1) нормальна фінансова стійкість	(0; 1; 1) нормальна фінансова стійкість

Проведений аналіз засвідчує, що Товариство у 2015рр. мало абсолютну фінансову стійкість; у період з 2016 по 2019рр. його фінансове становище знизилося до типу нормальної фінансової стійкості.

Більш точно провести оцінку фінансового становища підприємства можна провівши розрахунок показників ліквідності та платоспроможності. У поточній перспективі вони дозволяють оцінити можливість здійснення своєчасних та повних розрахунків за поточними зобов'язаннями.

У разі, коли підприємство не може своєчасно погашати поточні зобов'язання, воно не зможе одночасно обслуговувати свої борги, і, відповідно, не зможе забезпечувати вимоги своїх стейкхолдерів. У випадку непогашення короткострокових зобов'язань компанія може збанкрутувати навіть за високої рентабельності.

Для оцінки здатності досліджуваного підприємства погашати короткострокові зобов'язання розрахуємо коефіцієнти ліквідності (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Показники ліквідності ТОВ «МакБуд» за 2015-2019рр.

Назва показника	Алгоритм розрахунку	2015	2016	2017	2018	2019	Нормативне значення
Коефіцієнт поточної ліквідності (Кпл)	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	8,32	2,37	1,69	3,28	8,26	1,5
Коефіцієнт швидкої ліквідності (Кшл)	Оборотні активи – Запаси /Поточні зобов'язання	7,78	2,02	1,54	2,99	7,93	1
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (Кшл)	Грошові кошти та їх еквіваленти/Поточні зобов'язання	0	0,03	0,01	0,01	0,01	0,2

Розраховані показники характеризують високий рівень ліквідності ТОВ «МакБуд» за звітний період. За період з 2015-2019рр. коефіцієнт поточної ліквідності значно вищий нормативного значення. Високі значення показника ліквідності викликають сумніви щодо ефективного використання оборотних активів досліджуваним підприємством.

Коефіцієнт швидкої ліквідності характеризує можливість погашення суб'єктом господарювання короткострокових зобов'язань оборотними активами за мінусом запасів. Розраховане значення даного коефіцієнта є значно вищим від нормативного за усі досліджувані роки та перевищує 1. Це означає, що ТОВ «МакБуд» має низький фінансовий ризик та потенціал для залучення додаткових фінансових ресурсів.

Абсолютно ліквідним є стан підприємства, за якого короткострокові зобов'язання можуть бути миттєво погашено лише готівкою. На ТОВ «МакБуд» на кінець 2015р. цей показник розрахувати неможливо, оскільки сума готівки відсутня за балансом або її значення незначне. За період 2016-2019рр. значення коефіцієнта сягає значень від 0,01 до 0,03 відповідно, що є дуже поганим, тому що для нормального функціонування компанії показник має складати не менше 0,2.

З проведених розрахунків напрошується висновок, що показники поточної та швидкої ліквідності набувають значень вище нормативних значень. Високі значення цих показників вказують на неефективного використання фактичних фінансових ресурсів, що є негативним. Показник абсолютної ліквідності за весь досліджуваний період є нижчим від нормативного значення.

Для оцінки рівня віддачі ресурсів та оцінки ефективності використання джерел фінансування фінансово-господарської діяльності підприємства обчислюють коефіцієнти ділової активності. Обчислення коефіцієнтів ділової активності ТОВ «МакБуд» наведено у Додатку Е.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу обчислюється як співвідношення чистого доходу та суми власного капіталу. Розраховане значення коефіцієнта демонструє, скільки товарів чи послуг було реалізовано на одну гривню коштів засновників. Про ефективність використання засновницького капіталу свідчить високе значення коефіцієнта. Результат досліджуваного підприємства у 2015 році становив 6,17 у 2019р. – 6,22. Спостерігається ріст показника, що вважається позитивним явищем.

Тривалість обороту власного капіталу означає число днів, впродовж яких він здійснює повний оборот. Для ТОВ «МакБуд» тривалість обороту власних коштів за 2015-2019рр. змінюється у межах 57-65днів. При цьому спостерігається прискорення оборотності.

Показник оборотності оборотних активів демонструє кількість оборотів обігових коштів за досліджуваний період. У динаміці цей коефіцієнт за 5

років знизився. Зниження означає зменшення доходу на одиницю обігових коштів. Значне зростання середньої тривалості обороту оборотних активів є негативним явищем господарської діяльності компанії. Коефіцієнт демонструє період у днях, за який оборотні кошти компанії проходять усі стадії одного кругообігу.

Показник обертання дебіторської заборгованості характеризує у скільки разів чистий дохід перевищує обсяги дебіторської заборгованості. За період 2015-2019рр. коефіцієнт зменшився у динаміці. У 2019 році середній термін повернення дебіторської заборгованості склав 1440 днів, у 2015 році його значення склало 356 днів. За звітний період відбувся ріст цього коефіцієнта майже у 4 рази, що є негативним явищем.

Показник оборотності кредиторської заборгованості характеризує співвідношення чистого доходу та кредиторської заборгованості. Розрахунки свідчать про значне зниження цього коефіцієнта з 2015 по 2018 рік (з 6,87 до 1,14). У 2019 році відбувся різкий скачок показника до 9,71, що характеризує погіршення платіжної дисципліни підприємства.

У 2015 році середній період сплати підприємством кредиторської заборгованості ТОВ «МакБуд» складав 52 дні, а вже в 2019 році підприємству для цього треба 37 днів. Отже, розрахунково-платіжна дисципліна ТОВ «МакБуд» покращилася та підприємство змогло вчасно розраховуватися з кредиторами.

Динаміку показників ділової активності ТОВ «МакБуд» для більшої наочності представимо на рисунку 2.4.

Можна резюмувати, що зниження значення коефіцієнтів оборотності підприємства є ознакою спаду ділової активності, що у свою чергу, негативно позначилось на прибутковості та зниженні ефективності фінансової та господарської діяльності підприємства в цілому. Вивчення фінансового стану доповнюють аналізом рентабельності – відносного показника ефективності діяльності підприємства. У загальному показник визначається співвідношення прибутку і витрат чи ресурсів.

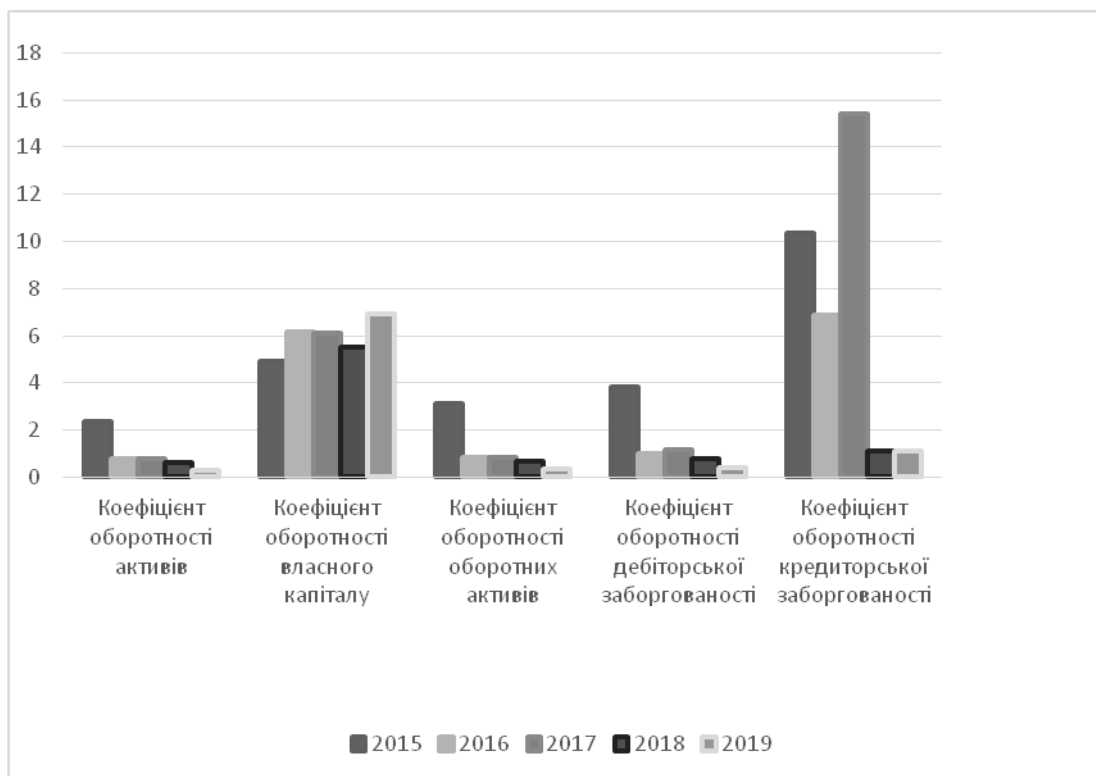

Рисунок 2.4. Динаміка показників ділової активності ТОВ «МакБуд» за 2015-2019рр.

Рівень та динаміку фінансових результатів ТОВ «МакБуд» проаналізуємо за фінансовою звітністю (Додаток Є). Розрахунки у додатку Є за весь досліджуваний період демонструють досягнення підприємством позитивних фінансових результатів.

Проведений аналіз показує, що чистий дохід ТОВ «МакБуд» від проведення будівельних робіт за період з 2015 до 2019рр. має стійкі тенденції до зростання: з 2015 по 2016 рік показник зріс на 5,6%; у 2017 році порівняно з 2016 роком показник зріс на 93%; за 2018 рік зростання чистого доходу відбулося майже удвічі. Лише 2019 рік у порівнянні з 2018 характеризується зменшенням темпів росту показника на 9,1%. Ріст чистого доходу будівельного підприємства оцінюється позитивно і свідчить про підвищення обсягів надання послуг, конкурентоспроможність підприємства.

Інші операційні доходи компанії в 2015 році склали 0,3 тис. грн., вже у 2016 році вони склали 243 тис. грн, що є більшим від 2015р. аж у 810 разів. У

2018 році темп росту склав 73,66. Зниження у звітному періоді спричинене зниженням рівня доходів від оренди активів, доходів від реалізації оборотних активів та ін. У 2019 році операційні доходи знову зростають. Порівняно з 2018 роком зростання відбулося у 169 разів.

Загальна сума доходів ТОВ «МакБуд» у 2019 році у в порівнянні з 2015 роком зростала пропорційно до зростання чистого доходу.

Одночасно із зростанням доходу зростають і витрати досліджуваного підприємства. Зокрема, собівартість у 2018 році в порівнянні з 2017 роком зросла на 26%, що є рівним зростанню чистого доходу. У 2019 році цей показник вже знизився на 12,2 %.

Інші операційні витрати у 2016 році в порівнянні з 2015 роком характеризується збільшенням у 79 разів. Причинами збільшення витрат можуть бути сумнівні борги, економічні санкції, що застосовуються до підприємства тощо. У 2019 році сума інших операційних витрат збільшилася у порівнянні з 2018 роком у 20 разів.

Проаналізуємо зміну фінансових результатів графічним методом (рис.2.5).

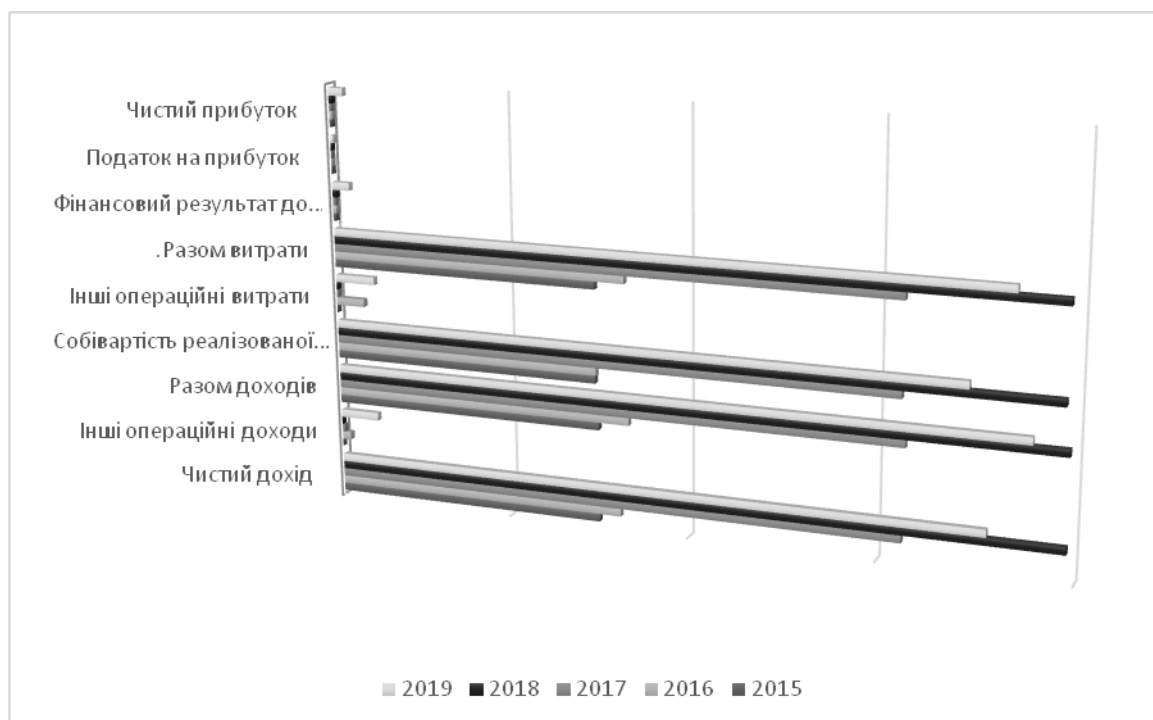

Рисунок 2.5. Аналіз фінансових результатів ТОВ «МакБуд» у 2015-2019 рр.

Оцінка звіту про фінансові результати свідчить, що фінансово-господарська діяльність ТОВ «МакБуд» протягом 2015-2019 років була ефективною. За весь досліджуваний період підприємство працювало прибутково.

Оцінювання кінцевих результатів діяльності суб'єкта господарювання використовують відносні показники рентабельності за різновидами.

Обчислені показники рентабельності та проведений їх аналіз подано в Додатку Ж. Згідно проведених розрахунків, досліджуване підприємство є прибутковим, а відносні показники мають наступні тенденції.

Рентабельність активів у 2015 році становила 0,92%, а у 2019 р. вона знизилася на 0,37% і склала 0,55%. Це є негативною тенденцією, оскільки кожна одиниця активів стала приносити менше прибутку досліджуваному підприємству.

Рентабельність оборотних активів має аналогічні тенденції: на 1 грн. середньорічної вартості оборотних коштів підприємства припадає 0,98 та 2,2 грн. прибутку, відповідно у 2015 та 2019 роках.

Значення коефіцієнтів рентабельності власного капіталу набувають вищих значень. На 1 грн. середньорічної вартості власних коштів компанія отримує 4,52 та 14,1 грн. прибутку, відповідно у 2015 та 2019 роках. У 2016-2018 роках показник набуває більших значень, що свідчить про більш ефективне використання капіталу будівельного підприємства ніж активів.

Позитивну динаміку діяльності підприємства показує рентабельність продукції: за весь досліджуваний період вона складала близько 100%. Отже, по підприємству спостерігається динаміка до збільшення показників рентабельності у 2019 році. Дане явище свідчить про те, що прибутковість діяльності підприємства зростає.

Для більшої наочності варто проаналізувати динаміку показників рентабельності графічним методом (рис.2.6).

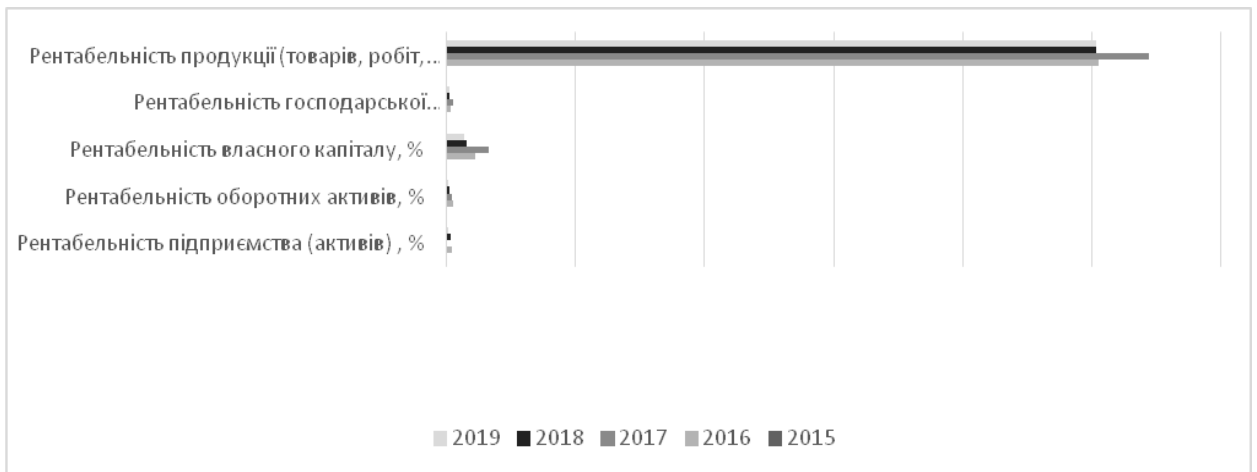

Рисунок 2.6. Динаміка основних показників рентабельності ТОВ «МакБуд» за 2015 - 2019 рр.

Отже, ТОВ «МакБуд» слід застосовувати всі можливі шляхи удосконалення процесу надання послуг, підвищення конкурентоспроможності виконаних замовлень, що сприятиме зростанню рентабельності підприємства

Висновок до розділу 2

Будівельна компанія «МакБуд» здійснює широкий діапазон послуг з проектування та будівництва об'єктів будь-якої складності. Будівництво відбувається з використанням імпортного високопродуктивного обладнання, раціональних технологій каркасно-монолітного житлового будівництва і системних підходів в управлінні персоналом.

Основними покупцями продукції та робіт ТОВ «МакБуд» є індивідуальні покупці та юридичні особи. Більшість із цих юридичних та фізичних осіб є постійними клієнтами підприємства.

Позитивним явищем діяльності ТОВ «МакБуд» є щорічний ріст вартості майна. На кінець 2019 року майно будівельної компанії збільшилось на 23975,9 тис.грн. Це свідчить про розширення господарської діяльності.

Оцінка фінансових ресурсів підприємства, показала щорічне зростання вартості власних ресурсів. В основному цей ріст зумовлений зростанням

чистого прибутку підприємства та погашенням неоплаченого капіталу стейкхолдерами. Довгострокові зобов'язання за весь аналізований період збільшуються, що свідчить про здійснення підприємством інвестиційної діяльності. Короткострокові зобов'язання щорічно збільшуються, що підриває фінансову стійкість підприємства та робить його залежним від кредиторів.

ТОВ «МакБуд» у 2015-2019 рр. характеризується стійким фінансовим становищем, однак частина показників мають тенденції до зниження та є нижчими від нормативних значень. Підприємство є залежним від зовнішнього довгострокового фінансування, проте це можна пояснити що підприємство провадить свою діяльність переважно за рахунок коштів інвесторів, які вкладають кошти на стадії будівництва об'єктів.

Підприємство у 2015рр. мало абсолютну фінансову стійкість; у 2016-2019рр. його фінансове становище знизилося до типу нормальної фінансової стійкості.

Зниження значення коефіцієнтів оборотності компанії означає спад ділової активності, що негативно позначається на прибутковості та зниженні ефективності господарської діяльності підприємства.

Звіт про фінансові результати свідчить, що фінансово-господарська діяльність ТОВ «МакБуд» протягом 2015-2019 років була ефективною. Фінансовий результат до оподаткування має тенденції до зростання. За весь досліджуваний період компанія спрацьовувала прибутково, що є позитивним явищем, тому що постійне зростання чистого прибутку – це стає джерело фінансування розвитку виробництва, задоволення соціальних і матеріальних потреб працівників підприємства, благодійної діяльності.

Для продовження ефективного функціонування діяльності ТОВ «МакБуд», слід намітити основні вектори покращення поточного стану та здійснювати заходи, які зможуть досягати високої рентабельності діяльності компанії, ефективності використання всіх його коштів, зменшення залежності від зовнішніх, навіть короткострокових джерел фінансування.

РОЗДІЛ 3 ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ ЇХНЬОЇ СТРУКТУРИ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «МАКБУД»

3.1. Моделювання та прогнозування можливості розширення джерел фінансових ресурсів для масштабування фінансово-господарської діяльності ТОВ «МакБуд»

Успішна діяльність будь-якого підприємства незалежно від його розміру, форми власності, виду та сфери діяльності, потребує застосування прогнозування – управлінської функції. Прогнозування – це науково обґрунтоване передбачення, створення та витрачання фінансових ресурсів компанії з врахуванням забезпеченості основними засобами для проведення виробництва та ресурсами щодо їх зростання.

Для ведення власної ефективної господарської діяльності підприємства слід намітити стратегію керування фінансами. Прикладом стратегії виступають план доходів та витрат, балансовий план, бюджет.

Поточному фінансовому плануванню притаманні наступні характеристики:

- виступає інструментом поточного управління фінансами та підсистемою фінансового планування;
- ґрунтується на стратегічному фінансовому плані і конкретизує його показники;
- спрямовується на постійне вдосконалення бізнес-процесів;
- полягає в оптимізації формування і використання фінансових ресурсів;
- підсумовує та об'єднує поточні плани за усіма напрямками та видами діяльності [24].

Можна підсумувати, що фінансове планування – підсистема планування, яка удосконалює бізнес-процес, інтегрує поточні плани за усіма

напрямами діяльності, конкретизує стратегічні планові фінансові показники, оптимізує процес утворення і використання фінансових ресурсів та забезпечує поточне управління фінансами.

Поточне планування фінансової діяльності ТОВ «МакБуд» реалізоване у формі фінансового плану. Він характеризується високим рівнем якості, оскільки є одним із найбільш важливих інструментів управління фінансами. Важливою умовою збалансованого розвитку ТОВ «МакБуд» є не лише система фінансового планування, а її ефективне функціонування, що відображається у фінансовому плані належної якості. Фінансовий план – дієвий інструмент управління фінансами виключно за високої якості складання. В іншому випадку план буде формальним документом. Якісна сторона фінансового плану охоплює два напрямки:

- об'єктивний, що характеризує фінансовий план як поєднання характеристик і властивостей, що визначають об'єкт саме як фінансовий план;

- об'єктивний, відображає рівень відповідності фінансового плану загальним вимогам.

Можемо підсумувати, що якість фінансового плану – це сукупність його різноманітних параметрів, які забезпечують потреби фінансового розвитку підприємства [13, с. 30].

Результативна сторона якості фінансового плану відображає прибутковість та ефективність. Зазначені показники розраховуються шляхом оцінки рівня економічної доданої вартості, рентабельності інвестованого капіталу, розміру чистого прибутку, рівня чистого грошового потоку та ін. Той фінансовий план, що забезпечить одержання максимальної ефективності при найменших витратах на планування і буде найкращим варіантом фінансового планування. Звідси, результативність фінансового плану ТОВ «МакБуд» – це співвідношення між фінансовим результатом та витратами на обґрунтування плану.

Фінансовий план передбачає момент збалансованості, тобто відповідність фінансових цілей та фінансових інтересів, з одного боку, відповідності окремих параметрів фінансового потенціалу та пропорцій розвитку підприємства – з другого.

Фінансовий план є підсумковим документом фінансового розвитку ТОВ «МакБуд». Він поєднує результати інших видів планування, відображає узгодженість фінансових інтересів засновників, постачальників, кредиторів, покупців, працівників, державних органів та ін. Саме тому якісно складений фінансовий план передбачає дотримання умов дивідендної політики, системи оплати і стимулювання праці працівників, договірних умов розрахунків з кредиторами, страховиками, постачальниками та інших моментів, що сприяють фінансовому розвитку ТОВ «МакБуд». Обов'язковим є дотримання таких параметрів фінансової діяльності, що гарантуватимуть фінансову безпеку досліджуваного підприємства. Основні параметри представимо у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Умови збалансованості параметрів фінансової діяльності

ТОВ МакБуд» у 2019 р.

Параметри фінансової діяльності	Умови збалансованості	Фактичне значення на кінець 2019 року
Збалансованість структури активів та капіталу	Відповідність термінів залучення капіталу рівню ліквідності активів $K_{зп} > 1$; $K_{фа} > 0,5$	$K_{зп} = 0,15 < 1$ $K_{фа} = 0,4 < 0,5$
Збалансованість рівня доходності активів та витрат по залученню капіталу	Економічна рентабельність активів $>$ середньозважена вартість капіталу	0,18 < 16,0
Збалансованість грошових потоків	Чистий грошовий потік > 0	2019 > 0
Збалансованість рівня дохідності активів та рівня їх фінансових ризиків	Досягнення мінімального рівня фінансового ризику при бажаному рівні дохідності активів	

Таблиця 3.1 демонструє деяку незбалансованість окремих параметрів діяльності ТОВ «МакБуд» відносно показників його фінансового плану. Це

відзначає не повну його ефективність. У разі збалансованості чистого грошового потоку є невідповідність термінів залучення капіталу з рівнем ліквідності активів.

Темпи розвитку досліджуваного підприємства визначаються рівнем використання фінансових ресурсів і є політикою підприємства щодо забезпечення фінансовими ресурсами. Вона спрямовується на ріст прибутку, мінімізацію ризиків, досягнення потрібного рівня ліквідності [14, с. 47].

Основні етапи складання фінансового плану на підприємстві здійснюються у такій послідовності:

1. Розроблення фінансових політик та прогнозів з окремих напрямів управління фінансами підприємства
2. Співставлення потреб у капіталі до джерел забезпечення
3. Формування проекту.

Небхідність та важливість передбачення фінансового стану підприємства полягає у визначенні альтернативних шляхів розвитку підприємства. Потім керівництво обирає кращий із запропонованих і свої дії спрямовує на ефективне використання можливостей підприємства та проведення заходів, що спрямовані на мінімізацію та уникнення можливих ризиків у діяльності підприємства.

Найчастіше прогнозування фінансового стану підприємства здійснюють з допомогою регресійних моделей; економетричних моделей; імітаційного моделювання; моделей дифузії та ін. Спрогнозуємо фінансовий стан з допомогою регресійних моделей. При цьому спочатку ідентифікують фактори, що впливають на фінансовий стан, оцінюють зміну факторів, встановлюють залежність між зміною факторів та фінансовим станом та визначають прогнозні показники фінансового стану.

Щоб спрогнозувати оптимальний розмір фінансових ресурсів, використаємо метод найменших квадратів, що належить до методів екстраполяції. Його суть полягає в мінімізації суми квадратних відхилень

між величинами, що спостерігаються, і розрахунковими величинами.
Прогноз фінансових ресурсів визначається за формулою (3.1):

$$Y_{t+1} = a + b_{xp}, \quad (3.1)$$

де, де Y_{t+1} – прогнозний обсяг фінансових ресурсів у;

$t+1$ – прогнозний період;

a і b – коефіцієнти;

xp – умовне позначення часу (номер прогнозованого року);

$$a = \frac{\sum_{i=1}^n x_i^2 \sum_{i=1}^n y_i - \sum_{i=1}^n x_i \sum_{i=1}^n x_i y_i}{n \sum_{i=1}^n x_i - (\sum_{i=1}^n x_i)^2} \quad (3.2)$$

$$b = \frac{n \cdot \sum_{i=1}^n x_i y_i - \sum_{i=1}^n x_i \sum_{i=1}^n y_i}{n \sum_{i=1}^n x_i^2 - (\sum_{i=1}^n x_i)^2} \quad (3.3)$$

де n – кількість років, за які використана статистична інформація для прогнозування фінансових ресурсів;

x_i – номер i -го року;

y_i – обсяг продажу в i -му році.

Для розрахунку прогнозованого обсягу фінансових ресурсів побудуємо допоміжну таблицю (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

**Вихідні дані для розрахунку прогнозованого обсягу фінансових ресурсів
ТОВ «МакБуд» за методом найменших квадратів**

Роки	Номер часового періоду (x)	Значення x^2	Обсяг фінансових ресурсів, тис. грн	XiY
2015	1	1	9283,8	9283,8
2016	2	4	10259,3	20518,6
2017	3	9	25522,8	76568,4
2018	4	16	61628,4	246513,6
2019	5	25	85574,3	427871,5
	$\Sigma x_i = 15$	$\Sigma x_i^2 = 55$	$\Sigma y_i = 192268,6$	$\Sigma x_i y_i = 780755,9$

В нашому випадку $n = 5$. Отже:

$$a = 55 \cdot 192268,6 - 780755,9 / 5 \cdot 55 - 15^2 = 189880,34 \text{ тис. грн}$$

$$b = (5 \cdot 780755,9) - (15 \cdot 192268,6) / 5 \cdot 55 - 15^2 = 20395,01 \text{ тис. грн}$$

Прогноз фінансових ресурсів ТОВ «МакБуд» на 2020 рік становитиме:

$$Y_{t+1} = 189880,34 + 20395,01 = 210275,35 \text{ тис. грн}$$

Система керування фінансовими ресурсами ТОВ «МакБуд» стане ефективною лише у випадку забезпечення активного системного пошуку варіантів подальшого розвитку підприємства. Для цього застосовують маржинальний аналіз, який також називають аналізом беззбитковості. Його методика базується на аналізі співвідношення між витратами, обсягом виробництва (реалізації) продукції, прибутком та прогнозуванні обсягів цих показників. Для визначення рівня беззбиткового обсягу продажу та зони безпеки підприємства застосуємо аналітичний метод (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Показники порогу рентабельності, запасу фінансової стійкості та операційного важеля ТОВ «МакБуд» за 2019 р.

Найменування показників	Значення
1. Сумарні операційні доходи, тис. грн (Форма №2 р. 2000 + 2120)	18871,4
2. Змінні витрати, тис. грн	10205,4
3. Валова маржа (маржинальний дохід)	7583,0
4. Частка валової маржі у сукупних операційних доходах, %	40,18
5. Фіксовані (постійні) витрати, тис. грн	8174,1
6. Прибуток від операційної діяльності, тис. грн.	491,9
7. Поріг рентабельності, тис. грн	20435,25
8. Запас фінансової стійкості, тис. грн	-2646,85
9. Запас фінансової стійкості, %	-14,88
10. Операційний важіль, % (ОВ)	15,42
11. Коефіцієнт маржинального доходу	0,43

Розрахунки таблиці 3.3, свідчать, що при сумарних операційних доходах у розмірі 18871,4 тис. грн вартісне вираження точки беззбитковості ТОВ «МакБуд», складає 20435,25 тис. грн. Для ТОВ «МакБуд» точка беззбитковості розміщена на рівні -14,88 % від можливого обсягу реалізації

продукції. Це свідчить, що розміри замовлень на будівництво є значно вищими за рівень його виробничої потужності. Одночасно запас фінансової стійкості склав -2646,85 тис. грн, або -14,88 % від сумарних операційних доходів. Для ТОВ «МакБуд» при зміні операційної діяльності підприємства, його операційний прибуток буде підвищуватись на 15,42 %, що є позитивним вектором розвитку його діяльності.

Із збільшенням обсягів операційної діяльності підприємства зменшується частка постійних витрат та відповідно зменшується ризик для підприємства. При зменшенні операційної діяльності частка постійних витрат зростає. Разом з тим підвищується і вплив операційного важеля на прибуток, що спричиняє ріст ризику для підприємства. При нульовому обсязі реалізації ТОВ «МакБуд» зазнає збитків у розмірі суми постійних витрат – 8174,1 тис. грн).

З метою визначення періоду окупності постійних витрат звітного періоду, проведемо розрахунок:

$$t = \frac{12 \cdot \text{Беззбитковий обсяг продажів}}{\text{Річний обсяг продажів}} \quad (3.4)$$

$$t = 12 \cdot 20435,25 / 18871,4 = 12,99 \text{ місяців}$$

Проведений розрахунок показав, що постійні витрати ТОВ «МакБуд» окупляться через 12,99 місяців. По закінченні цього періоду ТОВ «МакБуд» буде отримувати прибуток.

Резервами підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «МакБуд» є прискорення оборотності активів та оптимізація структури фінансових ресурсів. Покращенню ефективності використання фінансових ресурсів сприятиме прискорення оборотності активів. Досліджуваному підприємству варто збільшувати обсяги будівництва, оскільки із зростанням операційної діяльності, його операційний прибуток зросте на 15,42 %.

Отже, фінансове планування – інструмент підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «МакБуд». Фінансове планування сприяє забезпеченню діяльності ТОВ «МакБуд» достатнім та збалансованим обсягом фінансових ресурсів та їх оптимальною структурою.

Приклади планування діяльності забезпечують залучення внутрішніх резервів підприємства. Це відбувається ще на стадії планування обсягів і структури активів, що необхідні для виконання планових показників діяльності підприємства.

Зважаючи на економічне та політичне становище держави, у модель керування фінансовими ресурсами та грошовими потоками підприємства необхідно вкладати різноманітні цілі:

- забезпечення покриття потреби підприємства в капіталі для фінансування різних видів діяльності;
- підтримка необхідного рівня платоспроможності й ліквідності;
- покращення інвестиційних грошових потоків. Тут слід враховувати, що вихідні інвестиційні потоки зменшують вартість підприємства, а його утворення орієнтується на покриття вхідних або зменшення вихідних грошових потоків;
- погодження стратегії керування грошовими потоками з елементами управління робочим капіталом та управління прибутком;
- створення фінансових грошових потоків із метою покращення складу капіталу та зменшення його середньозваженої вартості;
- створення умов для ефективного використання готівкових коштів, якими розпоряджається підприємство;
- збалансування резерву ліквідності та альтернативних напрямків витрачання грошових коштів підприємства;
- зменшення витрат підприємства, які пов'язані з управлінням грошовими потоками [8].

Отже, ріст доходів засновників підприємства, яке знаходить прояви у рості вартості підприємства та формуванні грошової доданої вартості може стати результатом ефективного управління утворенням та використанням фінансових ресурсів.

3.2. Оптимізація структури фінансових ресурсів досліджуваного підприємства

Прийняття будь-якого управлінського рішення потребує певного обсягу фінансових ресурсів. Сукупна величина власних ресурсів підприємства у більшості випадків є недостатньою для проведення чи розширення господарсько-фінансової діяльності. Тому ефективне використання грошових коштів компанії є важливим засобом фінансового менеджменту. Щоб досягнути фінансової стійкості суб'єкта господарювання в довгостроковій і короткостроковій перспективі застосовують планування структури капіталу.

Основою планування є рівень прибутковості вкладеного капіталу, який повинен забезпечувати підприємство за умови залишення ринкової вартості без змін. Формування джерел позичених коштів сприяє підвищенню прибутковості фінансових ресурсів одночасно із зростанням фінансового ризику підприємства.

Власний капітал – це частка майна підприємства, яка належить йому за правом власності. Власний капітал може забезпечити частину активів, яка називається чистими активами. При прийнятті рішення про залучення додаткових ресурсів ззовні, управлінці повинні оцінювати кінцевий результат. У своїй діяльності підприємство може здійснювати діяльність виключно за рахунок власного капіталу. Така ситуація гарантує підприємству високий рівень фінансової автономії, але одночасно обмежує можливості бізнесу та темпи його зростання. За умови браку власного капіталу, суб'єкт господарювання не має можливості бажаного розширення, захоплення частки ринку та збільшення доходів. Одночасно використання позикового

капіталу загрожує фінансовій безпеці та незалежності підприємства. Окрім цього збільшується та зростає по мірі збільшення питомої ваги позикового капіталу ризик банкрутства підприємства [21].

Отже, для успішного розвитку компанії на ринку, фінансові менеджери повинні вести зважену політику керування фінансовими ресурсами та приймати обґрунтовані рішення.

Зважене керування структурою капіталу підприємства [14]:

- забезпечує господарюючого суб'єкта обсягом ресурсів, необхідним для стратегічного розвитку;

- знижує витрати фінансування, що виникають при використанні різноманітних джерел фінансування та проведенням оплати кредиторам відсотків;

- забезпечує підвищення прибутковості підприємства;

- формує його фінансову безпеку.

Оптимальною вважається така структура капіталу, при якій встановлюється зв'язок між показником рентабельності й показником фінансової стійкості компанії. Іншими словами, підвищується ринкова вартість будівельної компанії.

Ефективність структури та керування капіталом пов'язана з поняттям оптимізації. Ефективність структури капіталу аналізують за допомогою показників фінансової стійкості та рентабельності. Структуру капіталу підприємства вважають ефективною, коли виконуються умови фінансової стійкості та росту рентабельності власних коштів підприємства [20].

Структуру капіталу ТОВ «МакБуд» можна проаналізувати за допомогою показників автономії, співвідношення позикових та власних коштів, маневреності власних коштів та рентабельності власного капіталу. Зазначені показники були розраховані в табл. 2.5. Слід відзначити, що показник автономії досліджуваного підприємства коливається в межах 0,03-0,13, що характеризує його недостатню фінансову незалежність. За даними табл. 2.5 – коефіцієнт фінансового ризику, теж не відповідає нормативному

значенню, 0,5, що вказує на суттєве перевищення позикового капіталу над власним.

Зазначені показники інформують про те, що ТОВ «МакБуд», є залежним від позикових коштів. Для оптимізації структури капіталу досліджуваному підприємству необхідно ліквідувати окремі зобов'язання та збільшити значення показників. Коефіцієнт маневрування власного капіталу показує, яка частка власного капіталу є вкладеною в оборотні кошти. За даними табл. 2.5, значення показника на кінець 2019 року набуло від'ємного значення.

У таблиці 2.10 рентабельність власного капіталу впродовж 2015-2019рр. змінюється у межах 2,79-14,1%, що є нормою для будівельної галузі.

Оптимальна структура капіталу формується під впливом запланованих цілей процесу оптимізації. Основними цілями є:

- досягнення найвищого показника фінансової рентабельності;
- зменшення ціни позикових ресурсів;
- зниження значення фінансових ризиків.

Отже, без позикових ресурсів суб'єкт господарювання стане ще менш рентабельним. Тому, залучаючи позикові ресурси, менеджмент підприємства зменшує фінансову незалежність, та одночасно підвищує фінансовий ризик.

Покращення структури капіталу за рівнем фінансового ризику включає відокремлений вибір джерел покриття різних активів компанії. При його відборі сукупні активи підприємства діляться на групи: необоротні активи; постійна незмінна частка сукупних оборотних активів, яка не залежить від зміни обсягів операційної діяльності; змінна частка оборотних активів. Склад змінної частки оборотних активів виділяє найбільшу і середню потребу [15].

Кращий склад капіталу залежатиме від стратегії фінансування активів. Традиційний критерій для покриття активів передбачає, що необоротні активи, постійна частка оборотних активів і половина змінної частки оборотних активів повинні покриватися за рахунок власного і довгострокового позиченого капіталу. Інша частина змінної складової

оборотних активів повинна покриватися за рахунок короткострокових позичених ресурсів.

Таке покриття забезпечить допустимий рівень фінансової сталості розвитку підприємства [16].

Компромісний критерій до покриття активів передбачає, що необоротні активи й постійна частка оборотних активів мають покриватися за рахунок власного і довгострокового позиченого капіталу, одночасно уся змінна частка оборотних коштів фінансуватиметься за рахунок поточних позичкових ресурсів.

Таке покриття забезпечить належний рівень фінансової сталості розвитку компанії.

Агресивний критерій до покриття активів передбачає, що виключно необоротні активи повинні покриватися за рахунок власних та довгострокових позичкових ресурсів. Усі оборотні активи повинні покриватися короткостроковим позичковим капіталом.

За розглянутої системи покриття активів створюється проблема щодо забезпечення платоспроможності й фінансової стабільності суб'єкта господарювання. При цьому операційна діяльність здійснюється з найменшою потребою у власних ресурсах.

Оскільки досліджуване підприємство займається будівництвом, має високу частку позикового капіталу, то за оптимальний, для мінімізації ризиків, можна було б взяти компромісний підхід щодо покриття активів підприємства, за яким змінна частка оборотних засобів покривається за рахунок поточних зобов'язань, а стабільна частка оборотних коштів та необоротні активи – за рахунок власних й довгострокових.

Визначимо оптимальний склад фінансових ресурсів ТОВ «МакБуд» за критерієм зменшення рівня фінансових ризиків. Вихідна інформація для обчислень приведена у таблиці 3.4.

Вихідна інформація для визначення структури фінансових ресурсів**ТОВ «МакБуд» з метою мінімізації рівня фінансового ризику**

Показники	2015 рік		2016 рік		2017 рік		2018 рік		2019 рік	
	сума, тис.грн	питома вага, %	сума, тис.грн	питома вага, %	сума, тис.грн	питома вага, %	сума, тис.грн	питома вага, %	сума, тис.грн	питома вага, %
I. Необоротні активи	298,9	3,22	361,7	3,52	1870,0	7,33	1760,6	2,86	6089,2	7,12
II. Оборотні активи, у т.ч	8984,9	96,78	9897,6	96,48	23652,8	92,67	59867,8	97,14	79485,1	92,88
- постійна частина	1021,6	11,00	1397,0	13,62	1939,6	7,60	4543,9	7,37	4235,8	4,95
- змінна частина	7963,3	85,78	8500,6	82,86	21713,2	85,07	55323,9	89,77	75249,3	87,93
Всього майна	9283,8	100	10259,3	100	25522,8	100	61628,4	100	85574,3	100

Використовуючи розраховані показники таблиці 3.4, обчислимо розмір власних і позичених фінансових ресурсів ТОВ «МакБуд» з врахуванням розглянутих вище підходів щодо фінансування груп активів (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

**Розрахунок розміру фінансових ресурсів ТОВ «МакБуд»
за мінімізацією рівня фінансового ризику**

Показники	2015р.	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.
1. Загальна сума активів, тис. грн.	9283,8	10259,3	25522,8	61628,4	85574,3
2. Необоротні активи, тис. грн	298,9	361,7	1870,0	1760,6	6089,2
3. Постійна частина оборотних активів, тис. грн.	1021,6	1397,0	1939,6	4543,9	4235,8
4. Власні фінансові ресурси + довгостроковий позиковий капітал (р. 2 + р.3), тис. грн	1320,5	1758,7	3809,6	6304,5	10325
5. Короткострокові запозичені ресурси (р. 1 – р.4), тис. грн	7963,3	8500,6	21713,2	55323,9	75249,3
6. Частка власних фінансових ресурсів $([р.4 / р.1] * 100)$, %	14,22	17,14	14,93	10,23	12,07
7. Частка запозичених фінансових ресурсів $([р.5 / р.1] * 100)$, %	85,78	82,86	85,07	89,77	87,93

Під час розрахунків слід враховувати, що постійна частина оборотних активів, у більшості випадків фінансується засобами власного капіталу та довгострокових запозичених коштів.

Змінна частина оборотних активів фінансується переважно засобами короткострокового позикового капіталу.

При застосуванні консервативного підходу може фінансуватися частково за рахунок власного капіталу

Щоб визначити нормативне значення показника фінансової автономії, показника фінансової залежності і показника фінансового лівериджу будемо застосовувати фактично сформовану структуру активів та загальноприйняті підходів щодо їх фінансування (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

**Застосування структури активів щодо підходів
до фінансування активів підприємства**

Вид активу	Частка активу на кінець 2019 року, %	Підходи до фінансування активів		
		агресивний	помірний	консервативний
Необоротні активи	7,12	40 % – ДЗК 60 % – ВК	20 % – ДЗК 80 % – ВК	10 % – ДЗК 90 % – ВК
Постійна частина оборотних активів	4,95	50 % – ДЗК 50 % – ВК	25 % – ДЗК 75 % – ВК	100 % – ВК
Змінна частина оборотних активів	87,93	100 % – КЗК	100 % – КЗК	50 % – ВК 50 % – КЗК

де ДЗК – довгострокові залучені кошти,

ВК – власні кошти,

КЗК – короткострокові залучені кошти [56, с. 584]

Розрахуємо нормативну величину показника концентрації власного ($P_{ВК}$), показника концентрації залученого капіталу ($P_{ЗК}$) і показника фінансового лівериджу ($P_{фл}$) у 2019 році:

а) при застосуванні агресивної фінансової політики:

$$П_{BK}=7,12*0,6+4,95*0,5+87,93*0=6,747\%$$

$$П_{ЗК}=7,12*0,4+4,95*0,5+87,93*1=93,253\%$$

$$П_{фл}=93,253/6,747=13,82\%$$

б) при застосуванні помірної фінансової політики:

$$П_{BK}=7,12*0,8+4,95*0,75+87,93*0=9,409\%$$

$$П_{ЗК}=7,12*0,2+4,95*0,25+87,93*1=90,592\%$$

$$П_{фл}=90,592/9,409=9,63\%$$

в) при застосуванні консервативної фінансової політики:

$$П_{BK}=7,12*0,9+4,95*1+87,93*0,5=55,323\%$$

$$П_{ЗК}=7,12*0,1+4,95*0+87,93*0,5=44,677\%$$

$$П_{фл}=44,677/55,323=0,81\%$$

У результаті наведених розрахунків нормативної величини коефіцієнтів концентрації власних і позичених фінансових ресурсів отримано структуру капіталу підприємства, яка буде сприяти мінімізації ступеня фінансового ризику ТОВ «МакБуд» за даних умов фінансування.

Фактичний рівень розрахованих коефіцієнтів на кінець 2019 року складає 0,03; 0,89; 0,11. Можна зробити висновок, що ТОВ «МакБуд» здійснює агресивну фінансову політику. Рівень фінансового ризику є дещо вищим від нормативного рівня при сформованій структурі активів досліджуваного підприємства.

Фактичне значення частки власного капіталу на кінець 2019 року склало 3%, що нижче від оптимальної за консервативного типу політики (55,32 %). Розрахунки свідчать, що досліджуване підприємство має фактичний розмір власного капіталу в 2019 році нижчий за потребу на 52,32 %. Розмір позичених коштів є вищим обчисленої суми на 44,33 %.

Можна підсумувати, що за дешевих джерел позичених ресурсів досліджуване підприємство може наростити розміри позикових ресурсів. Це призведе до зростання прибутку та рентабельності власного капіталу з врахуванням максимально допустимого рівня фінансового ризику.

Розрахунки показують, що сума фінансових ресурсів ТОВ «МакБуд» протягом 2015 – 2019рр. коливається та є нестабільною. Основним фактором росту розміру фінансових ресурсів було зростання розміру власних ресурсів при одночасному зростанні позикового. Одночасно дослідження показують, що неефективне функціонування ТОВ «МакБуд» базується на неефективній структурі фінансових ресурсів, яка виділяється значним (на кінець 2019р) наростаючим дефіцитом власного фінансового капіталу. Зазначений дефіцит покривався за рахунок довгострокових позикових фінансових ресурсів досліджуваного підприємства.

Тому, політика керування фінансовими ресурсами ТОВ «МакБуд» повинна спрямовуватися на встановлення і підтримання оптимальної структури капіталу для зменшення загальних витрат на залучення капіталу.

3.3. Підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «МакБуд»

Ефективна система управління фінансовими ресурсами повинна гарантувати подальший розвиток підприємства та контролювати процес використання наявних ресурсів.

Резервами підвищення прибутковості ТОВ «МакБуд» можуть виступати оптимізація структури фінансових ресурсів та майна, прискорення оборотності активів. У межах запропонованих резервів прибутковості можна запропонувати наступні напрями зростання:

- ефективного застосування оборотних засобів;
- результативного керування виробничими запасами;
- підтримання та керування фінансовою стійкістю;
- керування необоротними активами;

Зазначені напрямки мають складові, які збігаються між собою для забезпечення нормалізації та зростання ефективності роботи підприємства. Отже, зменшуючи оборотність і збільшуючи рентабельність підприємства ТОВ «МакБуд» можна покращити ефективність керування фінансовими ресурсами: як знижуючи витрати так і збільшуючи виручку.

Оборотність оборотних коштів характеризується кількістю повних обертів грошових ресурсів впродовж певного періоду часу. Прискорення оборотності оборотних засобів характеризує зростання обсягів випуску і продажу готової продукції на одну гривню оборотних засобів досліджуваної будівельної компанії. Від швидкості обертання засобів залежить сума, потрібна для виконання певного обсягу будівельних робіт та введення в експлуатацію об'єктів та виробничих потужностей. Отже, тривалість виробничого циклу в будівництві впливає на ефективність використання вкладених в будівництво оборотних коштів.

Прискорення оборотності оборотних коштів не тягне за собою зростання витрат, але водночас приводить до збільшення величини виробництва та продажів продукції. Прискорення оборотності оборотних засобів на досліджуваному підприємстві може досягатися такими шляхами:

1. Стадія формування виробничих запасів – запровадження економічно обґрунтованих норм запасів; вибір постачальників будівельних матеріалів з максимальним наближенням до об'єктів; застосування прямих довгострокових зв'язків; збільшення обсягів матеріально-технічного забезпечення, а також реалізації будівельної продукції ТОВ «МакБуд»; максимальна автоматизація навантажувально-розвантажувальних робіт.

2. Стадія незавершеного виробництва – запровадження інноваційної техніки і технологій; використання дешевших матеріалів; розвиток формалізації, взаємозамінності; удосконалення форми будівництва, запровадження системи економічного стимулювання; економії сировини та енергії; збільшення частки будельної продукції, яка користується розширеним попитом.

3. Стадія обігу – удосконалення системи розрахунків; введення системи передоплат; дострокове введення в експлуатацію будівельних об'єктів; збільшення об'ємів продаж та зниження їх вартості з допомогою оформлення замовлень без посередників.

Ще один спосіб економії оборотних коштів, що призводить до прискорення оборотності – удосконалення керування запасами. При виконанні процедур щодо керування запасами слід:

- визначати потребу в будівельних матеріалах на визначений період;
- забезпечувати відповідність між етапами будівництва і періодами замовлення будівельних матеріалів;
- забезпечувати відповідність між витратами на замовлення будівельних матеріалів та витрат на їх зберігання;
- систематично провадити контроль за умовам зберігання будівельних матеріалів;
- забезпечувати облік та контроль в цілому.

Для прискорення обертання оборотних засобів на підприємстві та збільшення ефективності витрачання фінансових ресурсів можна вдосконалити керування запасами. За даними табл. 2.1, суми запасів за період з 2015 по 2018рр. постійно зростали. Лише у 2019 році, у порівнянні з 2018 роком спостерігається їх зниження. Це вплинуло на темпи росту капіталу та призвело до невідповідності показників ліквідності встановленим нормативам (табл.2.7). Для подальшого зменшення обсягу запасів з метою вивільнення грошових засобів з обороту та приведення показників ліквідності до норми зменшимо розміри запасів на складах досліджуваного підприємства на 10%. Одночасно це збільшить обсяги готівки ТОВ «МакБуд». Результат від зазначених змін у структурі дебіторської заборгованості та запасів представимо у таблиці 3.7.

**Зміна обсягів оборотних активів ТОВ «МакБуд»
в результаті упроваджених заходів, тис. грн.**

Показники	2019	Прогноз на 2020 рік	Зміна	
			тис.грн	у %
Грошові кошти	123,3	7635,92	7512,62	6092
Запаси	3241,4	2917,26	-324,14	10
Дебіторська заборгованість	71884,8	64696,32	-7188,48	10

Раціональне керування будівельними об'єктами передбачає такі фактори:

- обсяги зведених будівельних об'єктів зростають пропорційно до закінчення виробничого циклу;
- ймовірність буму продаж;
- сезонні коливання.

Великий вплив на збільшення ефективності витрачання фінансових ресурсів ТОВ «МакБуд» має зниження розмірів дебіторської заборгованості та боргів підприємства, зумовлених розрахунками різного типу. Заборгованість дебіторів виникає через розбіжність у часі між моментом реалізації будівельних об'єктів та фактичною їх оплатою згідно укладених договорів.

Збільшення обсягів кредиторської та дебіторської заборгованостей сприяє до вилученню з обороту значного обсягу грошових коштів на невизначений термін, що негативно впливає на показники планування фінансових ресурсів будівельного підприємства.

В процесі керування дебіторською заборгованістю застосовують наступні методи:

- 1) правові – пред'явлення претензійних заяв контрагентам, позови у судові органи;
- 2) економічні – передбачення та стягнення штрафів, пенів, неустойок, заставна діяльність, призупинення реалізації квартир;

3) психологічні – телефонні нагадування, листування, поширення негативної інформації у ЗМІ або серед фірм-конкурентів;

4) фактичні – проведення арешту майна боржника.

Зазначені методи застосовуються залежно від терміну заборгованості. Можна застосовувати перераховані методи як до простроченої та сумнівної так і до нормальної дебіторської заборгованості.

Послідовність отримання дебіторської заборгованості із боржника може відбуватися у такому порядку:

– нагадування боржнику про наявність заборгованості телефонним дзвінком чи листом;

– проведення процедури звіряння заборгованості;

– пересилання боржнику документів (вимога, лист) щодо сплати боргів до вказаного терміну;

– пересилання боржнику документів, які підтверджують наміри звернення до судових органів;

– участь сторін у судових засіданнях.

Проведемо розрахунок суми грошових засобів, які можуть надійти на ТОВ «МакБуд» після погашення дебіторської заборгованості боржниками після застосування згаданих вище процедур.

Для цього застосуємо метод інтервального прогнозу з розрахунком середньо-квадратичного відхилення. Вихідною інформацією виступає обсяг дебіторської заборгованості за 2015-2019 роки. Щоб визначити обсяги ймовірного зниження дебіторської заборгованості розрахуємо середньоквадратичне відхилення за вказаний термін та представимо результат на рисунку 3.1.

Розрахунки та їх відображення показують, що у прогнозованому періоді очікується повернення 25716,21 тис.грн. дебіторської заборгованості.

$\delta=25716,21$

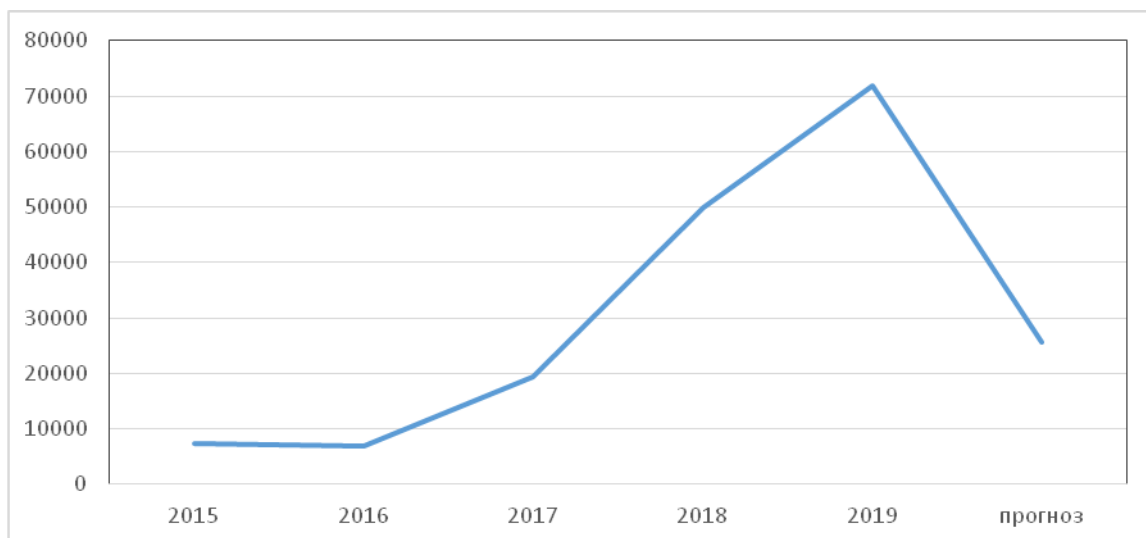

Рисунок 3.1. Прогнозний розрахунок обсягів дебіторської заборгованості у 2020 році

Розміри дебіторської заборгованості можна зменшувати такими способами:

- періодично проводити інвентаризацію розрахунків з метою визначення ступеня ризику неплатежів та виявлення сумнівної заборгованості;

- проводити диверсифікацію ризиків шляхом розширення кількості покупців;

- періодично оцінювати співвідношення обсягів дебіторської та кредиторської заборгованостей;

- проводити первинний контроль за рухом готівки;

- залучати до розглянутої роботи усі служби підприємства;

- слідкувати за своєчасністю виписування розрахункових документів;

- розривати договори з порушниками платіжної дисципліни.

Підвищити ефективність управління фінансовими ресурсами ТОВ «МакБуд» зможе через розміщення тимчасово вільних коштів в банківській установі на депозит. Для реалізації вказаного способу, слід депонувати

тимчасово вільні кошти та вкласти їх на чітко визначений строк у банківську установу під проценти, для отримання фінансових доходів.

Досліджуване підприємство має відкритий поточний рахунок у ПАТ «Укрсиббанк». Поточний рахунок передбачає, що банк залучає кошти на депозит без визначеного строку погашення. Окрім цього рахунок може періодично поповнюватися, а кошти можуть використовуватися вкладником в залежності від потреби у них. Згідно договору банківського рахунку, досліджуване підприємство не отримує доходу за користування банком коштами на поточному рахунку.

За умови вкладання коштів у банк на чітко обумовлений у договорі строк, відсоткова ставка буде вищою ніж у попередньому випадку.

Пропозиція депозитів у банку є значною. Можна відкрити кілька депозитних рахунків з метою диверсифікації ризиків. Обсяг тимчасово вільних коштів треба розділити: бажано передбачити як високу дохідність депозиту так і можливість його дострокового закриття у разі негайної потреби у коштах. Проведений аналіз умов вкладення коштів на депозит дозволяє виділити два вклади з найкращими умовами для досліджуваного підприємства: Безстроковий вклад «Активні гроші» (передбачає низький дохід з можливістю часткового зняття ресурсів) та Депозитна лінія із виплатою відсотків наприкінці терміну(висока відсоткова ставка).

Обслуговуючий банк пропонує наступні умови депозитів для корпоративних клієнтів, які представлено у таблиці 3.8. [42]:

Умови відкриття депозитних вкладів корпоративним клієнтам

АТ «Укрсиббанк»

Безстроковий вклад «Активні гроші»	Ставка до 2 %	Сума вкладу: від 1000 UAH Додаткові можливості: Капіталізація, Можливо поповнювати, Часткове зняття Строк: від 3 до 730 дн Виплата відсотків: Щомісячно
Строковий вклад із виплатою відсотків наприкінці терміну	Ставка до 6 %	Сума вкладу: від 1 UAH Строк: від 31 до 730 дн Виплата відсотків: У кінці терміну
Строковий вклад зі щомісячною виплатою відсотків	Ставка до 5 %	Сума вкладу: від 1 UAH Строк: від 31 до 730 дн Виплата відсотків: Щомісячно
Депозитна лінія зі щомісячною виплатою відсотків	Ставка до 5 %	Сума вкладу: від 1000 UAH Строк: від 1 до 730 дн Виплата відсотків: У кінці терміну
Депозитна лінія із виплатою відсотків наприкінці терміну	Ставка до 6 %	Сума вкладу: від 1000 UAH Строк: від 1 до 730 дн Виплата відсотків: У кінці терміну

Аналіз фінансових результатів ТОВ «МакБуд» у додатку Є показав прибуткову діяльність. Можемо припустити, що досліджуване підприємство може вкласти кошти у сумі, що складатиме 1% від чистого прибутку за 2019 рік. Ця сума складе:

$$403,4 * 1\% / 100 = 4,034 \text{ тис. грн.}$$

Виходячи і вище вказаної інформації, розрахуємо дохід ТОВ «МакБуд» від депозитної операції терміном на 365 днів. Врахуємо при цьому оподаткування депозитів. Результати представимо у таблиці 3. 9.

Результати розрахунків показують, що вкладання коштів на депозит принесе прибуток. У випадку ТОВ «МакБуд» він буде незначним (128,8 грн.). Але за умови, що досліджуване підприємство отримуватиме більші розміри чистого прибутку, метод вкладання коштів на депозит може бути дієвим, оскільки призведе до збільшення розміру фінансових ресурсів.

**Нарахування доходу за депозитами ТОВ «МакБуд»
за умовами АТ «Укрсиббанк», грн.**

Вид вкладу	Сума, грн	Відсоткова ставка, %	Сума доходу	Сума оподаткування (18+1,5%), грн	Сума чистого доходу
Без строковий вклад «Активні гроші»	2000,00	2	40,00	7,8	32,2
Депозитна лінія із виплатою відсотків наприкінці терміну	2000,00	6	120,00	23,4	96,6
Разом	4000,00	x	160,00	31,2	128,8

У цілому, за результатами застосування рекомендованих варіантів примноження фінансових ресурсів, на підприємстві передбачається процес вивільнення грошових коштів, зниження витрат та зростання доходів ТОВ «МакБуд».

Висновок до розділу 3

Фінансове планування – це процедура розроблення норм, нормативів, планів та бюджетів різноманітних за змістом та призначенням, які спрямовані на подальший економічний розвиток суб'єкта господарювання. Метою фінансового планування є ведення дієвого керування фінансовими ресурсами. Воно ґрунтується на передбаченні можливих грошових потоків та встановлення обсягів фінансових ресурсів й грошових резервів у майбутньому, що призначені для досягнення стратегічної мети підприємства.

Щоб почати використовувати фінансові ресурси більш ефективно, пропонуємо запровадити поточне та оперативне фінансове планування. Вказані види планування послугують елементами контролю за грошовими потоками та планування майбутніх витрат та доходів. Фінансове планування можна реалізувати шляхом складання фінансового плану. Прогнозні розрахунки окремих показників фінансового становища показали, що у прогнозованому 2020 році очікується оптимізація використання фінансових ресурсів та зниження рівня фінансових витрат на ТОВ «МакБуд».

Планування діяльності досліджуваного підприємства забезпечить виявлення внутрішніх резервів компанії ще на стадії прогнозування загальних розмірів активів за статтями.

Покращення складових джерел фінансових ресурсів досліджуваного господарюючого суб'єкта сприятиме підвищенню величини фінансової незалежності та зменшенню витрат на сплату відсотків за позичений капітал. У довгому циклі діяльності підприємства це підвищить прибутковість компанії.

Щоб підвищити рівень ділової активності та ліквідності на ТОВ «МакБуд» слід вжити заходів щодо зменшення залишків матеріальних запасів на складах та застосувати процедури для стягнення дебіторської заборгованості з боржників.

Ще однією з рекомендацій щодо зростання прибутковості та збільшення фінансових ресурсів підприємства є розміщення частини вільних грошових коштів на банківський вклад. Отримані нараховані відсотки будуть додатковими фінансовими ресурсами для підприємства. Щоб звести до мінімуму фінансові ризики, депозитний портфель слід буде диверсифікувати.

За результатами запроваджених пропозицій очікуємо збільшення рентабельності та прибутку ТОВ «МакБуд» у порівнянні з 2019 роком.

РОЗДІЛ 4 ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

4.1. Організація служби охорони праці на підприємстві

На ТОВ «МакБуд» у 2019 році середньоспискова чисельність працівників становила 43 особи. Тому основні завдання щодо охорони праці по сумісництву покладено згідно наказу на головного інженера підприємства. Головний інженер має відповідну підготовку у галузі охорони праці та постійно її підвищує. Окрім цього складено посадову інструкцію уповноваженої особи, у якій зазначаються права, відповідальність, зобов'язання відповідальних осіб за дотриманням правил охорони праці досліджуваного підприємства.

Робота у напрямку охорони праці має проводитися згідно плану роботи та графіків обстежень, які затверджуються керівництвом ТОВ «МакБуд». Головний інженер підпорядковується безпосередньо керівництву.

Основними функціями відповідального за охорону праці ТОВ «МакБуд» є: організація та координація роботи з питань охорони праці, контрольна функція за дотриманням нормативно-правових актів з охорони праці, здійснення профілактичної роботи, роботи щодо забезпечення здорових і безпечних умов праці на підприємстві, наданням робітникам компенсацій та пільг за шкідливими умовами праці.

4.2. Фінансування заходів з охорони праці на підприємстві

Згідно ст.19 Закону України «Про охорону праці» питання охорони праці на підприємстві фінансуються роботодавцем. Ця ж стаття передбачає, що профілактичні заходи програм різного рівня щодо запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням, поліпшенню стану безпеки можуть фінансуватися також за рахунок коштів, передбачених бюджетами різного рівня на поточний рік [49].

Суми нарахованих та сплачених витрат враховуються у складі витрат ТОВ «МакБуд» лише один раз:

- відшкодування вартості засобів для забезпечення з охорони праці;
- покриття вартості вжитих заходів;
- суми оплати праці безпосередніх виконавців робіт;
- інші витрати на засоби та заходи з охорони праці згідно до переліку.

На ТОВ «МакБуд» витрати на охорону праці складають 0,5 % від фонду оплати праці за попередній (2019) рік.

Розглянемо фінансування заходів з охорони праці у ТОВ «МакБуд» за 2015-2019 рр. у таблиці 4.1.

Таблиця 4.1

Фінансування заходів з охорони праці у ТОВ «МакБуд» за 2015-2019 рр.

Роки	Фонд оплати праці, тис.грн	Сума фінансування, 0,5% від ФОП	Абсолютний приріст, тис.грн
2015	5746,8	28,73	-
2016	7509,3	37,55	8,82
2017	8100,3	40,50	2,95
2018	15633,4	78,18	37,68
2019	19783,5	98,92	20,74

Оцінка показників таблиці 4.1 дозволяє зробити наступний висновок. Розміри фінансування заходів з охорони праці на ТОВ «МакБуд» впродовж 2015-2019рр. мали тенденцію до зростання, що зумовлено ростом фонду оплати досліджуваного підприємства.

4.3.Забезпечення техногенної безпеки на об'єктах господарювання

Техногенна безпека у суб'єктів господарювання означає зниження ризику чи повне його усунення у разі виникнення катастроф чи аварій. Забезпечення техногенної безпеки – сукупні дії органів влади, господарюючих суб'єктів, керівників, пайовиків та відповідальних осіб, що спрямовуються на запобігання аварій, аварійних та надзвичайних ситуацій техногенного характеру на небезпечних територіях або об'єктах та [51].

При формуванні на ТОВ «МакБуд» документації щодо охорони праці, керівництво компанії включає у зміст планів реагування на надзвичайні ситуації, плану взаємодії засобів цивільного захисту і органів управління, плану головних заходів цивільного захисту різних підсистем та плану локалізації і усунення аварії перелік заходів із засобами реагування на надзвичайні ситуації, що спрямовуються на запобігання чи усунення аварійних ситуацій та аварій.

Висновок до розділу 4

Згідно норм до Закону України «Про охорону праці», вирішення питань з охорони праці за сумісництвом покладено згідно наказу на головного інженера ТОВ «МакБуд». Це пов'язано з тим, що за минулий рік на досліджуваному підприємстві середньооблікова чисельність склала 43 працівники у тому числі 39 робітників.

Проведений аналіз показав, що розміри фінансування заходів з охорони праці на досліджуваному підприємстві упродовж 2015-2019рр. зростали прямо пропорційно росту фонду оплати ТОВ «МакБуд».

Пакет документів з питань охорони праці включає різноманітні плани, реалізація яких передбачає заходи з питань цивільного захисту, способи ліквідації чи локалізації аварійних ситуацій, систему сукупних дій різних органів у надзвичайних ситуаціях та ін.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Під час виконання кваліфікаційної роботи магістра проведено теоретико-прикладне дослідження керування джерелами формування фінансових ресурсів в діяльності господарюючого суб'єкта, що дозволило сформулювати наступні висновки.

Фінансові ресурси, зокрема процеси їх нагромадження та витрачання відіграють велику роль в процесі фінансово-господарської діяльності підприємства. Під час дослідження встановлено, що базою функціонування фінансів підприємства є фінансові ресурси, зокрема, їх матеріальне втілення у формі грошей. Це вирізняє ресурси з поміж інших економічних категорій. Економічні поняття «фінансові ресурси» та «капітал» мають спільну основу – грошові засоби. Нами сформульовано дефініцію фінансових ресурсів як сукупність грошових засобів і поступлень за певний період часу, що направляються на здійснення грошових розрахунків, необхідних для його виробничо-соціального розвитку, для створення підприємствами власних активів та проведення діяльності для отримання прибутку.

Виявлено, що керування фінансовими ресурсами виступає функцією фінансового менеджменту, а точніше – частиною елементів об'єкта управління, куди також входять джерела фінансових ресурсів та фінансові відносини.

Дослідженням встановлено, що керування фінансовими ресурсами є багатоваріантним процесом, на який впливає розмір підприємства, його галузь. Окрім цього на ефективність роботи системи керування фінансовими ресурсами компанії впливає гнучкість реагування системи на непередбачувані події.

Процес виявлення перспектив досягнення стратегічних цілей та зростання компанії за рахунок фактичних фінансових ресурсів передбачає підкреслення і вирішення проблемних питань щодо покращення складу

фінансування, джерел їх утворення та ефективності витрачання фінансових ресурсів й інших моментів фінансово-господарської діяльності підприємства.

Результати оцінювання фінансового становища ТОВ «МакБуд» виявили потенціал фінансових ресурсів та можливості його зростання. Фінансове становище підприємства характеризується наступними елементами його економічної діяльності: прибутковістю; оптимальністю розподілу прибутку; наявністю власних коштів в обороті; раціональним розміщенням власних і позичених ресурсів; ліквідністю поточних активів; однак під загрозою знаходиться здатність компанії своєчасно задовільняти вимоги постачальників, проводити оплату праці персоналу, сплачувати кошти у бюджет.

Впродовж досліджуваного періоду суб'єкт господарювання нарощував майно через ріст вартості оборотних активів. Крім цього ріст оборотних активів здебільшого відбувся через ріст дебіторської заборгованості. Це характеризує неефективну роботу з контрагентами. Показники рентабельності і оборотності капіталу відповідають нормам, але мають напрям до зниження впродовж досліджуваного періоду.

Доцільним у фінансово-господарській діяльності Товариства буде прискорення оборотності оборотних коштів, так як це не тягне за собою зростання витрат, але водночас приводить до збільшення величини виробництва та продажів продукції. Прискорення оборотності оборотних засобів на досліджуваному підприємстві може досягатися на стадії формування виробничих запасів, на стадії виробництва та на стадії обігу. Ще один спосіб підвищення ефективності використання оборотних коштів, що призводить до прискорення оборотності – удосконалення керування запасами та розробка ефективної системи нормування запасів відповідно до потреба діяльності об'єкта дослідження.

З метою зростання ефективності використання фінансових ресурсів компанії, рекомендується запровадити поточне та оперативне фінансове планування, зменшити обсяги матеріальних запасів, скоротити дебіторську

заборгованість, а також виділити вільні кошти на депозит. Проведено розрахунок суми грошових засобів, які можуть надійти на ТОВ «МакБуд» після погашення дебіторської заборгованості боржниками після застосування вказаних у дослідженні процедур.

На сьогодні підприємство отримує недостатні розміри прибутку, щоб забезпечувати свої зобов'язання. Загальною стратегією для підприємства можна пропонувати підвищення рівня фінансової незалежності шляхом погашення короткострокової заборгованості, підвищення прибутковості діяльності через скорочення строків реалізації, що включає зменшення термінів будівництва житлових об'єктів. Це дозволить отримувати вищі суми прибутків за коротші проміжки часу. Доцільним буде також залучення підрядних організацій для пришвидшення будівництва житлових будинків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аранчій В. І. Фінанси підприємств : навчальний посібник. Київ: ВД «Професіонал», 2004. 304 с.
2. Балашов О. В. Фінансові важелі управління фірмою. *Фінанси України*. 2009. № 5. С. 35–39.
3. Бандурка О. М. Фінансова діяльність підприємства: підручник. Київ: Либідь, 2002. 384 с.
4. Бердар М. М. Складові оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємств. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2010. Вип. 21. С. 272–279.
5. Близнюк О. П., Брезинська А. П., Іванюта О. М. Управління фінансовими ресурсами підприємств роздрібної торгівлі: монографія. Харків. 2016. 253 с.
6. Буряк Л. Д. Фінанси підприємств: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. Київ: КНЕУ, 2003. 165 с.
7. Василик О. Д., Павлюк К.В. Бюджетна система України: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 406 с.
8. Винник Т., Константюк Н. Інноваційна активність забудовників в контексті сталого розвитку. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2019. Вип. 2 (21). С. 62-74.
9. Вінц Ю. О. Удосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства. *Держава та регіони*. 2007. № 10. С. 55 – 59.
10. Глущенко В. В., Новиков В. Г., Коробов М. Я. Фінансово-кредитний механізм в умовах розвитку хозрасчета. Харків: «Основа», 1990. 176 с.
11. Гриньова В. М., Коюда В.О. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: Знання-Прес, 2004. 424 с.
12. Гудзь О. Є. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств: Монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2007. 578 с.

13. Джеджула В. В., Єпіфанова І. Ю. Перспективи використання сучасних форм фінансового забезпечення інноваційної діяльності вітчизняних підприємств. Управління інноваційною, інвестиційною та економічною діяльністю інтегрованих об'єднань та підприємств: монографія. Дніпропетровськ: Пороги, 2016. 520 с.

14. Добринь С. В. Організація системи управління фінансовими ресурсами підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 10. С. 37 - 40.

15. Домбровська С.О. Тенденції системи формування фінансових ресурсів підприємств України та шляхи її вдосконалення. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету. Економіка, політологія, історія*. – 2015. № 2(222). С. 42–54.

16. Дорохова Л. М., Куровська Н. О. Стратегічні напрями удосконалення управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств. *Продуктивність агропромислового виробництва. Економічні науки*. 2014. № 25 (4). С. 8 - 12.

17. Дуда С. Т., Палько В. А. Узагальнення методичних підходів до оптимізації структури капіталу підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2014. Вип. 24.2. С. 227 – 233.

18. Закон України «Про охорону праці». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>.

19. Колосівська О., Константюк Н. Оцінювання структури та ефективності використання майна підприємства. *Матеріали Всеукраїнської наукової конференції за міжнародної участі «Перспективи розвитку економічних систем у середовищі глобально орієнтованого трансформаційного простору»*, 6 травня 2015 р. Т. : Крок, 2015 С. 63-66.

20. Константюк Н., Борко Н. Оцінювання фінансових результатів діяльності підприємства з метою пошуку резервів їхнього зростання. *Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем*

у глобальному, регіональному та локальному вимірах» та Міжнародного студентського наукового форуму «Креативна економіка очима молоді», у 2-х томах (29-31 березня 2018 р.) / Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2018. Т.1. С.111-113.

21.Константюк Н., Дзодз І. Управління фінансовими результатами діяльності підприємства з метою оптимізації структури капіталу. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах»*, 22-24 вересня 2016 року Тернопіль: Крок, 2016. С. 83-85.

22.Константюк Н., Когут І. Основні аспекти управління активами підприємства. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах»*, 22-24 вересня 2016 року. Т.: Крок, 2016. С. 85-87.

23.Константюк Н., Мазур О. Шляхи і резерви підвищення прибутковості підприємства. *Матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції «Теоретичні та прикладні аспекти розвитку економіки»*, 21-22 травня 2014 року. Т.: ТНТУ, 2014 С. 27-29.

24.Константюк Н., Скалецька М. Важливість ефективного формування та використання фінансових ресурсів на підприємстві. *Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах»*, 2020. С. 52-53.

25.Кропівцова Н. Особливості формування фінансових ресурсів підприємства. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі і послуг*. 2011. Вип. 1. С. 261-268.

26. Ксьондз С. М. Формування власного капіталу на вітчизняних підприємствах. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2014. Т. 2. № 4. С. 131–134.
27. Ксьондз С. М., Сапригіна О.В. Проблеми формування фінансових ресурсів підприємств. *Економіка і суспільство*. 2017. № 10. С. 611 – 615.
28. Лайко П. А., Мних М.В. Фінанси підприємств: підручник для студ. вузів. Київ: Знання України, 2004. 428 с.
29. Лапа А. Фінансові ресурси підприємства та їх оптимізація. *Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ*, Серія: Економічні науки. № 4. 2013. С. 289-297.
30. Лукіна Ю. В. Формування та реалізація стратегії управління фінансами підприємства. *Фінанси України*. 2013. № 3. С. 113–118.
31. Мазнев Г. Є. Проблеми фінансового забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору. *Економіка АПК*. 2014. № 9. С. 5-13.
32. Малій О. Г. Кредитоспроможність позичальника: особливості аграрної сфери. *Економіка АПК*. 2004. № 5. С. 89-98.
33. Малій О. Г. Методичний підхід щодо визначення ефективності банківського кредитування. *Економіка і управління*. 2006. № 5. С. 102-106.
34. Малій О. Г. Фінансові ресурси підприємств та джерела їх формування: теоретичні аспекти. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2016. № 2. С.71 - 74.
35. Малій О. Г. Фінансово-кредитні відносини в АПК: монографія. Харків: ХНТУСГ, 2008. 210 с.
36. Маматова Л. Ш. Оптимізація структури капіталу та її вплив на потенціал підприємства. *Вісник Приазовського державного технічного університету*. Серія : Економічні науки. 2017. С. 299 – 305.
37. Мельник К. В., Сігайов А. О. Економічна сутність фінансових ресурсів підприємства та їх класифікація. *Економічні проблеми розвитку галузей та видів економічної діяльності*. 2014. № 10 (161). С. 91 – 95.

38. Мельник О. М. Облік, аналіз та контроль фінансових ресурсів підприємства в процесі прийняття управлінських рішень. *Сучасні проблеми економіки і менеджменту*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 10 – 12 листопада 2011 р.). Львів, 2011. С.15-17.

39. Мельник О. М. Облік, аналіз та контроль фінансових ресурсів підприємства в процесі прийняття управлінських рішень. *Сучасні проблеми економіки і менеджменту*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 10– 12 листопада 2011 р.). Львів, 2011.

40. Музиченко А.О. Методи оптимізації структури фінансових ресурсів. *Економіка. Фінанси. Право*. 2005. № 6. С. 12-16.

41. Оверчук А. В. Теоретичні аспекти фінансового планування. *Вісник ЖДТУ*. 2014. № 1 (67). С. 99 – 105.

42. Офіційний сайт АТ «Укрсиббанк» URL: <https://my.ukrsibbank.com/ua/sme/deposits/>

43. Офіційний сайт ТОВ «МакБуд». URL: <http://makbud.te.ua>.

44. Оцінка, аналіз, планування фінансового становища підприємства: науково-методичне видання / [Чупіс А.В., М. Х. Корецький, О. Л. Кашенко та ін.]. Суми: Видавництво «Довкілля», 2001. 404 с.

45. Панасюк М. А., Бойко О. О. Фінансове планування діяльності сучасного підприємства. *Економіка та управління підприємствами*. 2016. №2. С. 318 - 322

46. Перевознюк В. Теоретична концептуалізація фінансових ресурсів підприємств. *Світ фінансів*. 2013. С. 68 – 74.

47. Петряєва З. Ф. Оптимізація структури капіталу та її вплив на фінансовий стан підприємства. *Вісник НТУ «ХПІ»*. Серія: *Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності*. 2014. № 46 (1089). С. 56–63.

48. Петряєва З. Ф., Іващенко Г.А., Петряєв О. О. Аналітичне забезпечення оцінки фінансових ресурсів підприємства. *Економічний аналіз*. 2015. Т. 19(2). С. 122 – 129.

49. Побудова, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці: рекомендації Голови Держгірпромнагляду 07.02.2008 р. *Охорона праці*. 2015. № 8. С. 3-5.

50. Податковий кодекс України: Кодекс 2755-VI. Редакція від 01.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

51. Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві: наказ Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993 р. № 132. *Охорона праці*. 2015. № 3. С. 29-31.

52. Проблеми ефективного функціонування АПК в умовах нових форм власності та господарювання: Кол. монографія у двох томах. Т. 2 [П. Т. Саблук, В. Я. Амбросов, Г. Є. Мазнева та ін.]. Київ: ІАЕ, 2001. 851 с.

53. Проскурович О. В., Басс А. Ю. Моделювання рентабельності діяльності підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2015. № 3(3). С. 209-212.

54. Романенко О. Р. Фінанси: підручник. ЦУЛ, 2009. 312 с.

55. Рудченко І. В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємства. *Науковий вісник ВДУ ім. Л. Українки. Економічні науки*. 2014. № 1(5). С. 16 – 19.

56. Савицька А. Г. Економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посібник. Київ: Знання, 2007. 668 с.

57. Сарапіна О.А. Системний аналіз фінансового стану підприємства : методика та напрями вдосконалення. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 2. С. 54 – 58.

58. Семенова Т. В., Шамрицька А.С. Оптимізація структури капіталу підприємства. *Молодий вчений*. 2014. № 6. С. 32.

59. Ситник Г. В. Методологічні засади оцінки якості фінансових планів підприємства. *Економіка та держава*. 2012. № 9. С. 30 – 34.

60. Слюсаренко К. В., Британ С. А. Проблеми формування та використання фінансових ресурсів підприємств ГМК України в сучасних

умовах господарювання. *Молодий вчений*. 2015. № 5 (20). Частина 2. С. 84 – 91.

61. Советский энциклопедический словарь / Гл. ред. А. М. Прохоров. Москва: Сов. Энциклопедия, 1988. 1600 с.

62. Стасюк Л. С. Класифікація фінансових ресурсів підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2012. № 4. Т. 3. С. 257-261.

63. Стецюк П. А. Стратегія і тактика управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств: монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2009. 370 с.

64. Тимошик Н. С., Семчишин Є.В. Організаційні аспекти формування та оптимізації фінансових ресурсів підприємств. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2019. Том 30 (69). № 2. С. 232-238.

65. Ткаченко І. П. Фінансові ресурси підприємств : управління ефективністю формування та використання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 19. С. 46 – 52.

66. Управління фінансами суб'єктів господарювання в умовах глобальної трансформації: монографія / За заг.ред. І. С. Гуцала. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 484 с.

67. Фецович Т.Р. Формування фінансових результатів підприємств. *Вісник Львівської комерційної академії*. 2012. №36. С. 405-410.

68. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: навч. Посібник. Київ: МАУП, 2004. 328 с.

69. Фінанси підприємств: підручник / [А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін.] Київ: Вид-во КНЕУ, 2008. 552 с.

70. Фінансове забезпечення розвитку підприємств : монографія. / [І. О. Бланк, Л. О. Лігоненко, Н. М. Гуляєва, Г. В. Ситник, Л. Л. Стасюкта ін.]. Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. 343 с.

71. Фінансове планування і управління на підприємствах: навч. посібник / [Г. А. Семенов, В. З. Бугай, А. Г. Семенов, А. В. Бугай]. К.: Центр учбової літератури, 2007. 432 с.

72. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / [М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон та ін.]. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304 с.

73. Фінансове забезпечення розвитку підприємств : монографія / [І. О. Бланк, Л. О. Лігоненко, Н. М. Гуляєва, Г. В. Ситник, Л. Л. Стасюк]/ Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - К., 2011. – 343 с.

74. Фінансовий менеджмент: навч. посібник / За ред. проф. Г. Г. Кірейцева. Київ: ЦНЛ, 2009. 405 с.

75. Шалигіна І. В. Фінансові ресурси та джерела їх формування як основні елементи фінансового забезпечення підприємств аграрної сфери. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Економічні науки. 2016. Вип. 17(4). С. 129-132.

76. Шаманська О. І. Система оцінки ефективності управління ресурсним потенціалом підприємств АПК. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua>.

77. Швиданенко Г. О. Управління ресурсами підприємства: колективна монографія / ред.: Г. О. Швиданенко; Київ: КНЕУ, 2014. 418 с.

78. Шевченко В. О. Напрямки використання фінансових ресурсів підприємств. *Європейські перспективи*. 2014. № 5. С. 126 – 133.

79. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент. Київ: Знання, 2013. 375 с.

80. Шкробот М. В. Сутність та основи функціонування системи управління фінансовими ресурсами підприємств. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2015. № 3, Т. 2. С. 236 – 240.

81. Шульц Е. П. Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування. *Вісник Одеського національного університету*. Серія : Економіка. 2016. Т. 21, Вип. 7(2). С. 160-163.

82. Щепіна Т. Г., Люлько У. В. Особливості ефективного формування і використання капіталу підприємства. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*. 2015. № 40. С. 91 – 95.

83. Щербань О. Д. Стратегічні орієнтири управління ліквідністю та діловою активністю підприємства. *Економічний аналіз: зб. наук. праць. ТНЕУ: Економічна думка*. 2016. Том 23. № 2. С. 206-212.

84. Юрій А. І. Місце управління ліквідністю в стабілізації діяльності підприємства. *Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова*. 2016. 8 (50). С. 73 – 76.

85. Яременко В. Г. Сутність, поняття та особливості класифікації фінансових ресурсів підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Випуск 19. Ч. 3. С. 158 – 162.